

Niklas Söderström

MINÄ PELOTON – projekti

Yhteisöteatteriproduktio yläkouluikäisten nuorten
kasvuprosessin tukijana

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Kevät 2017

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Niklas Söderström MINÄ PELOTON – projekti, yhteisöteatteriproduktio yläkouluikäisten nuorten kasvuprosessin tukijana 35 sivua + 4 liitettä Kevät 2017
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaalialan koulutusohjelma
Ohjaaja	Yliopettaja Arto Salonen
<p>Tässä monimuotoisessa opinnäytetyössä toteutin taiteellisen MINÄ PELOTON – projektin, jonka tarkoituksena oli toimia yläkouluikäisten nuorten kasvuprosessin tukijana. Projekti toteutettiin vuoden 2016 syyskuun ja joulukuun välisenä aikana lempääläisessä Hakkarin koulussa kouluajan ulkopuolisena kerhotoimintana yhdessä Hakkarin koulun oppilaista koostuvan ryhmän kanssa. Projekti sisälsi seitsemän tapaamiskerran työpajakokonaisuuden, jonka aikana oli tarkoitus ryhmäytyä sekä tutkia nuoruutta eri näkökulmista teatterin ja draaman keinoin. Työpajan aikana kerätystä materiaalista valmistettiin ryhmän kanssa tutkiva teatteriesitys MINÄ PELOTON, joka käsitteli nuoruutta elämänvaiheena ryhmäläisten omasta näkökulmasta. Esitystä esitettiin joulukuussa 2016 Hakkarin koulun auditoriossa yhteensä seitsemän kertaa. Projektin työstämiseen osallistui noin 20 nuorta ja lopullisessa esityksessä heistä esiintyi 6.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys ja tavoitteet perustuivat sosiokulttuuriseen innostamiseen sekä sen pedagogiseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen ulottuvuuteen. Pedagogisena tavoitteena oli tukea nuorten henkistä kasvua ja auttaa heitä ymmärtämään paremmin omaa elämänvaihettaan. Sosiaalinen tavoite perustui yhteisöllisyyden ja yhteen kuulumisen vahvistamiseen. Kulttuurisessa tavoitteessa taas näkyi ryhmäläisten luovuuden ja monipuolisen ilmaisukyvyn edistäminen taiteellisen toiminnan kautta. Sosiokulttuurisen innostamisen välineenä sekä opinnäytetyön toiminnallisena menetelmänä toimi yhteisöteatteri ja -draama, joka mahdollisti tavoitteiden kokonaisvaltaisen toteutumisen.</p> <p>Projektin aikana toteutettua esitystä kävi katsomassa yhteensä noin 500 katsojaa ja se sai paljon kiitosta yleisöltä ja Hakkarin koululta, mutta ennen kaikkea myös osallistuneilta nuorilta. Nuoret kokivat omien sanojensa mukaan projektin aikana vahvaa henkistä kasvua, rohkeuden ja ilmaisukyvyn vahvistumista sekä ryhmään kuulumisen tunnetta.</p> <p>Projekti osoitti sen, kuinka merkittävät vaikutukset yhteisöllisellä taidetoiminnalla voi olla nuorisotyössä. Se voi auttaa nuoria käsittelemään paremmin vaikeita asioita sekä löytämään itsestä aivan uusia puolia samalla vahvistaen omaa identiteettiä. Innostava taide-toiminta on erinomainen keino tukea nuorten moninaista kasvuprosessia.</p>	
Avainsanat	sosiokulttuurinen innostaminen, nuoruus, nuorisokasvatus, yhteisöteatteri ja -draama, taidelähtöiset menetelmät

Author Title	Niklas Söderström The project I FEARLESS, Community theatre production supporting the growing-up process of youngsters in secondary school age
Number of Pages Date	35 pages + 4 appendices Spring 2017
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructor	Arto Salonen, Principal Teacher
<p>In this Bachelor's thesis I created a community theatre project called I FEARLESS the purpose of which was to support the growing-up process of youngsters in secondary school age. It was held between September and December 2016 in Hakkari secondary school in Lempäälä with some of the school's students. The project contained a workshop, which aimed to study youth from different perspectives. With the workshop material we prepared a theatre performance called I FEARLESS that dealt with youth. The performance was showed seven times in December 2016. There were overall about 20 participants in the project and 6 in the final performance.</p> <p>In the study my theoretical background was based on sociocultural animation and its three dimensions. The pedagogical goal was to support the participants' mental growth and help them to understand their stage of life. The social goal was to increase communality and the feeling of affiliation. The cultural goal was to encourage creativity and the ability of expression. As my study method I used community theatre and drama.</p> <p>About 500 people saw the performance and it got a lot of praise from the audience, Hakkari school and especially from the participants. During the project the youngsters felt strong mental growth, got an opportunity to increase their ability of expression and also be strongly part of a group.</p> <p>The project showed how significant communal art activities can be in youth work. They can help to handle the most difficult subjects in life and to discover completely new aspects of yourself. Art activities are an excellent way to support youngsters' process of growing-up.</p>	
Keywords	sociocultural animation, youth, youth education, community theatre and drama, art-based methods

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Alkuasetelma	2
3	Kohderyhmänä yläkouluikäiset nuoret	4
3.1	Nuoruus elämänvaiheena	5
3.2	Nuorisokasvatus	6
3.2.1	Pedagoginen suhde	7
3.2.2	Ryhmätoiminta nuorten kanssa	7
3.3	Toimintaympäristönä yläkoulu	8
4	Sosiokulttuurinen innostaminen	9
4.1	Innostajan rooli	10
4.2	Pedagoginen ulottuvuus	11
4.3	Sosiaalinen ulottuvuus	11
4.4	Kulttuurinen ulottuvuus	12
5	Menetelmänä yhteisöteatteri ja -draama	12
5.1	Teatteri innostamisen välineenä	14
6	Projektin tavoitteet	15
7	Projektin vaiheet	16
7.1	Alkuvaihe	16
7.2	Projektin esittely kohderyhmälle ja ryhmän kokoaminen	17
7.3	Työpajakokonaisuus	18
7.3.1	Ryhmäytyminen	18
7.3.2	Nykynuorisokulttuurin ilmiöt	20
7.3.3	Ihmissuhteet, kommunikointi ja vuorovaikutus	21
7.3.4	Lapsuuden muistot	22
7.3.5	Tulevaisuuden näkymät	23
7.3.6	Nykyisyys	24
7.4	Käsikirjoituksen synty ja esityksen harjoittelu	25
7.5	Esityskausi	28
7.6	Loppukeskustelu	29
8	Projektin arviointi ja vaikuttavuus	30

8.1	Arviointi	31
8.2	Vaikuttavuus	32
9	Pohdinta	34
	Lähteet	36
	Liitteet	
	Liite 1. Projektin aikataulu	
	Liite 2. Projektin esite Hakkarin koulun oppilaille	
	Liite 3. Esityksen juliste	
	Liite 4. Lehtiartikkeli projektista	

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee ja reflektoi toteuttamaani taiteellista MINÄ PELOTON – projektia, jonka ideana oli toimia yläkouluikäisten nuorten kasvuprosessin tukijana. Projektin idea sai alkunsa ajatuksesta yhdistää keskenään kaksi erityistä mielenkiinnon kohdettani: nuorisotyö sekä teatteri- ja draamatoiminta. Nuoruus voi olla monelle nuorelle hyvin haastavaa aikaa elämässä ja siksi halusinkin opinnäytetyössäni lähteä luomaan toimintaa, joka antaisi nuorille paremmat edellytykset tarkastella itseään ja omaan elämänvaiheeseensa liittyviä erityispiirteitä ja ominaisuuksia. Toiminnallisena menetelmänä hyödynsin yhteisöllistä teatteri- ja draamatoimintaa, jonka tarkoituksena oli sosiokulttuurisen innostamisen välineenä edistää nuorten itsensä ja elämänvaiheensa syvällistä pohdintaa ja siten tukea heidän kasvuprosessiaan.

Opinnäytetyö on monimuotoinen ja sen tarkoituksena oli mennä toteuttamaan nuoruutta tutkiva teatteriproduktio yhdessä yläkouluikäisten nuorten kanssa lempääläiseen Hakkarin yläkouluun, jossa itse suoritin aikoinaan oman peruskouluni. Projektin toteutettiin vuoden 2016 elokuun ja joulukuun välisenä aikana Hakkarin koulun tiloissa koulun ulkopuolisena kerhotoimintana. Projektin sisälsi seitsemän tapaamiskerran työpajakokonaisuuden, teatteriesityksen käsikirjoituksen koonnin ja teatteriesityksen harjoittelun sekä neljä iltanäytöstä ja kolme Hakkarin koululle esitettyä koulupäivänäytöstä. Esitys toteutettiin ryhmälähtöisesti ja esityskokonaisuus syntyi pääosin osallistuneiden nuorten omista henkilökohtaisista ajatuksista sekä heidän itse tuottamastaan materiaalista. Projektin osallistui kokonaisuudessaan yhteensä noin kaksikymmentä Hakkarin koulun eri-ikäistä oppilasta, joista lopullisessa esityksessä heistä esiintyi kuusi nuorta. Itse toimin esityksen ohjaajana. Esitystä kävi katsomassa yhteensä noin viisisataa henkilöä ja se sai paljon positiivista palautetta, niin yleisöltä, Hakkarin koululta kuin osallistuneilta nuoriltakin.

Tässä opinnäytetyössä kuvaan tarkemmin projektin syntyä, sen teoreettista viitekehystä, menetelmällisiä ratkaisuja sekä projektin kokonaisvaltaista prosessia asetettujen tavoitteiden ja sen eri vaiheiden kautta. Lopuksi kuvaan projektin vaikuttavuutta, arvioin projektin toteutusta asetettujen tavoitteiden kautta sekä pohdin opinnäytetyön aikana heränneitä ajatuksiani tarkemmin.

2 Alkuasetelma

Projektin idea syntyi vahvasta kiinnostuksesta nuorisotyötä ja ylipäättään nuoruuden elämänvaihetta kohtaan, joka sisältää moninaisia haasteita ja mahdollisuuksia. Kun kohderyhmä oli selvä, aloin pohtia sitä, millä tavalla ja millaisilla menetelmillä haluaisin nuorisotyötä lähteä opinnäytetyössäni tutkimaan ja työstämään. Tavoitteena oli miettiä, millä keinoilla tekisin sellaista nuorisotyötä, joka olisi nuorille tarpeeksi tehokasta ja hyödyllistä, ja jossa pääsin tehokkaasti tukemaan nuorten jopa hyvin monimutkaistakin kasvuprosessia.

Inspiroiduin Suomen Kulttuurirahaston vuonna 2008 aloittamasta valtakunnallisesta nuorten Myrsky-suurhankkeesta. Siinä nuoret ovat päässeet taiteen ammattilaisten ohjauksessa toteuttamaan taidetta haluamallaan tavalla ja sen pääajatuksena toimii ajatus taiteen voimaannuttavasta vaikutuksesta nuorten elämässä (Känkänen 2013: 30). Voimaantumisen tarkoituksena on mahdollistaa ihmisen kyky tunnistaa, luoda ja kanavoida hänen omia voimavarojaan, jotta hän voi löytää voimaa oman itsensä auttamiseen itseään määräävänä ja ulkoisesta pakosta vapaana yksilönä (Siitonen 1999: 92–93). Nuoret ovat hankkeen avulla kokeneet löytäneensä aivan uudenlaisen tavan ilmaista tunteitaan ja saada äänensä kuuluviin yhteiskunnassa. (Känkänen 2013: 30.) Hankeen toiminta-ajatus vahvisti ajatustani siitä, että haluan toteuttaa opinnäytetyöni nimenomaan yhteisöllistä taidetoimintaa hyödyntäen nuorisotyön kentällä.

Sosiaalitieteiden tutkija Päivi Känkänen on tutkinut väitöskirjassaan *Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa – kohti tilaa ja kokemuksia* (2013) taidelähtöisten menetelmien merkitystä hoito- ja kasvatusalalla, erityisesti lastensuojelun piirissä. Taidelähtöisillä menetelmillä tarkoitetaan taiteellisen toiminnan, kuten teatterin, tanssin, musiikin ja kuvataiteen soveltamista eri aloille (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2015). Känkänen tuo väitöskirjassaan esille, että lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä taiteen ja kulttuurin sekä sosiaali-, hoito- ja kasvatusalan kohtaamista on pyritty aktiivisesti edistämään erilaisten kokeilu- ja kehittämishankkeiden kautta. Näissä hankkeissa on pyritty tukemaan eri toimintasektoreiden yhdistämistä sekä erilaista yhdessä tekemisen tapaa. Nämä taide- ja kulttuurilähtöiset hankkeet ovat tarjonneet sosiaali- ja terveysalalla mahdollisuuksia yksilöiden osallisuuden ja toimintakyvyn lisäämiseen, työhyvinvoinnin

ylläpitämiseen, yhteisöllisten kokemusten tuottamiseen sekä keskinäisen ymmärryksen lisäämiseen (Känkänen 2013: 26).

Esimerkkeinä tällaisista taidelähtöisistä hankkeista Känkänen tuo väitöskirjassaan esille Myrsky-hankkeen lisäksi muun muassa lastensuojelulaitoksessa asuvien nuorten identiteetin tutkimiseen, minäkuvan vahvistamiseen ja itseilmaisun kehittämiseen perustuneen Sytytin-hankkeen, muun muassa sarjakuvan, luovan kirjoittamisen ja valokuvien keinoja oman elämäkertansa kuvaamiseen hyödyntävän Elämäkertaketju-hankkeen sekä musiikkia mielenhallinnan ja mielenliikkeiden tunnustelun työkaluna, metaforisen ilmaisun väylänä ja oman tarinan kerronnan välineenä hyödyntävän Rämpätessä roiskuu-hankkeen (Känkänen 2013: 47–48). Taidelähtöisten metodien avulla näissä hankkeissa on tuotu esiin uudenlaisia työmuotoja sekä uusia dialogisia tapoja kohdata lapsi ja nuori (Känkänen 2013: 46). Taidelähtöisyyttä hyödyntäneiden hankkeiden sisältämä yhteisöllinen taidetoiminta aktivoi ja innostaa paikallisia ihmisiä ja yhteisöjä löytämään omia vahvuuksiaan sekä vahvistaa paikallisidentiteettiä, toimien näin merkittävänä voimavirtana osallistuville tahoille (Hiltunen 2009: 269).

Känkänen kuitenkin toteaa, että vähäisten resurssien aiheuttamat ongelmat, kuten kiire ja työpaineet hoito- ja kasvatusalalla vaikeuttavat ja hidastavat uusiin työmenetelmiin perehtymistä ja niiden käyttöön ottoa (2013: 29). Tällaiset työmenetelmät liittyvät usein vahvasti nimenomaan taidelähtöisiin menetelmiin. Kiireinen arki ja vähäiset resurssit syövyttävät ajatusta toimintamallien kehittämisestä ja näin kaikki kokeileva, ei-pakollinen ja uutta perehtymistä vaativa toiminta karsiutuu helposti pois lasten ja nuorten kanssa tehtävästä työstä (Känkänen 2013: 29).

Tämä on hyvin valitettava asia, sillä taidelähtöisen toiminnan parissa nuorten itsetunto ja sosiaaliset taidot voivat vahvistua ja siten heidän on helpompi löytää oma paikkansa maailmassa (Nuori.fi n.d.). Taidetoiminnalla on myös suuri merkitys kommunikaation, ilmaisun ja jäsentämisen tilana. Taidelähtöisten menetelmien avulla voidaan tehostaa arkista kanssakäymistä, aktivoidaan aistit ja mieli sekä houkutellaan esiin kokemuksia ja tunteita. Taiteellisen ilmaisun turvin voi nousta tietynlaisen symbolisen etäisyyden ja metaforisen suojan kautta myös esiin jotain sellaista, jota on ollut vaikea elämässään käsitellä tai jolle on ollut vaikea löytää sanoja tai muotoa. Taide tarjoaa myös hyviä välineitä sosiaaliseen kasvuun ja oppimiseen sekä omien vahvuuksien ja voimavarojen

tunnistamiseen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015.) Taidelähtöinen toiminta voi olla erityisen terapeutista hoitavalla, lohduttavalla, virkistävällä ja jopa parantavalla otteellaan. Taidelähtöisen toiminnan avulla ihmisen kommunikaatio oman itsensä ja toisten kanssa saa tilaisuuden kehittyä ja näin kokemukset hyvinvoinnista voivat lisääntyä. (Känkänen 2013: 33–34.)

Tähän opinnäytetyöhön sainkin inspiraation lähteä taidelähtöisen toiminnan avulla edistämään nuorisotyötä sekä tukemaan nuorten kasvuprosessia. Halusin kehittää projektin, joka edistäisi kokeilevuutta sekä luovien käytäntöjen käyttöä nuorisotyössä ja siten edesauttaisi nuorten hyvinvoinnin toteutumista. Yhteisöllisen taidetoiminnan merkityksellisyys ja sen liittäminen nuorisotyöhön synnytti lopullisen idean MINÄ PELOTON –projektiin, jossa nuoruutta tutkiva ja syvästi pohtiva teatteriproduktio toimisi nuorten kasvuprosessin tukijana. Projekti koostuisi toiminnallisesta työpajakokonaisuudesta sekä sen pohjalta tehtävästä teatteriesityksestä. Työpajakokonaisuus sekä teatteriesitys pyörisivät molemmat nuoruuteen liittyvien erilaisten teemojen ympärillä ja näin projektissa toteutuisivat samaan aikaan nuorisokasvatus sekä vahva taidelähtöinen toiminta. Projektin tarkoituksena olisi toimia sosiokulttuurisen innostamisen toimintamuotona, jonka välineenä käyttäisin yhteisöllistä teatteri- ja draamatoimintaa.

Projektin nimi sai inspiraationsa Bertolt Brechtin näytelmästä *Äiti peloton*, jonka pääosassa oleva rohkea ja peloton päähahmo uskaltaa sodankin keskellä mennä elämässään kunnolla eteenpäin ja pysyä vahvana. Päätin liittää tämän saman ajatuksen tässä projektissa nuoruuteen ja samalla luoda nuoria rohkaiseva nimi projektille. Nimen tarkoituksena on kuvailla nuorten kykyä olla rohkeita ja pelottomia sekä uskaltaa itsenäistyä ja astua rohkeasti uuteen elämänvaiheeseen täynnä haasteita ja monia mahdollisuuksia.

3 Kohderyhmänä yläkouluikäiset nuoret

Tämän opinnäytetyön kohderyhmäksi valikoituivat 13–15-vuotiaat yläkouluikäiset nuoret lempääläisestä Hakkarin koulusta. Tässä osiossa tarkastelen kyseistä kohderyhmää tarkemmin yleisesti elämänvaiheena, pedagogisesta näkökulmasta sekä projektin toimintaympäristön kautta.

Nuoruuden ikävaiheeseen liittyy monia erityispiirteitä ja ominaisuuksia, jotka jokaisen nuorten kanssa työskentelevän henkilön on hyvä tunnistaa ja tiedostaa. Nuoruus on hyvin moninainen käsite sisältäen vaihtelevia ajatuksia ja erilaisia ilmiöitä oman identiteetin löytämisestä vastuullisuuden lisääntymiseen. Monelle nuorelle se ei ole aina kovinkaan helppo prosessi ja siksi nuorten kanssa työskentelevien onkin tärkeää ymmärtää, mitä on olla nuori ja miten nuoria tulisi kaikkein parhaiten tukea heidän kasvuprosessissaan.

3.1 Nuoruus elämänvaiheena

”Missään muussa elämänvaiheessa ei tapahdu yhtä nopeaa ja laaja-alaista kehitystä kuin nuoruudessa” (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Murrosiän kynnyksellä n.d.).

Nuoruudessa korostuu vahvasti oman identiteettinsä etsiminen ja löytäminen. Nuoruudessa ihminen etsii omia kiinnittymiskohteitaan ensimmäistä kertaa vallitsevassa sosiaalisessa järjestyksessä. (Nivala 2007: 77.) Nuoruus on ikävaihe, jossa oman yhteiskunnallisen paikan etsiminen näkyy hyvin vallitsevana tekijänä. Nuoruudessa ihminen alkaa tarkastella maailmaa ja etsiä paikkaansa ensimmäistä kertaa itsenäisenä yksilönä, eikä enää vain perheensä jäsenenä. (Nivala 2007: 87.) Sosiaalipedagogisen tarkastelun mukaan nuori irrottautuu lapsuuden ympäristöstään ja kehittää sosiaalisia suhteitaan, etsii tasapainoa itsenäisyyden ja sitoutumisen välillä sekä rakentaa persoonallista elämäntyyliään omine henkilökohtaisine arvoineen ja aatteineen. (Nivala 2007: 90.)

Monissa nuorisotutkimuksissa tutkijat korostavat nuoruuden käsitettä moniulotteisena välivaiheena lapsuudesta aikuisuuteen, joka on jokaiselle ihmisille hyvin yksilöllinen kokemus. Nuoruuden kokemukset voivat olla monelle unelmien, mahdollisuuksien, odotusten ja vapauden aikaa, kun taas joillekin kaoottinen ja monimutkainen prosessi täynnä uhkia ja paljon vastuuta. (Nivala – Saastamoinen 2010: 10.)

Nuoruuteen kuuluu hyvin olennaisesti murrosikä ja siitä johtuvat erilaiset henkiset, fyysiset ja sosiaaliset muutokset. Nämä muutokset alkavat tytöillä keskimäärin 9–12 –

vuotiaana ja pojilla noin pari vuotta myöhemmin (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Murrosiän kynnyksellä n.d.). Murrosiän seurauksena nuori kokee erilaisia kehollisia muutoksia, seksuaalisuuden voimistumista sekä tunne-elämän kuohuntaa. Myös nuoren ajattelutaidot kehittyvät, minkä johdosta nuoren suhde ympäröivään maailmaan ja muihin ihmisiin, erityisesti omiin vanhempiin muuttuu merkittävästi. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 12–15-vuotias n.d.)

Murrosiässä nuori pyrkii löytämään omaa henkistä tasapainoaan, jolloin hän kykenee käsittelemään monimutkaisiakin tunteitaan, ottamaan vastuuta omasta elämästään sekä löytämään kypsyyn siirtymä kohti aikuisuutta. Nuoret tarvitsevat tässä kasvuprosessissa vahvasti aikuisen tukea. Kaikki murrosikäiset nuoret eivät kuitenkaan välttämättä saa riittävästi tällaista tukea omilta vanhemmiltaan ja siksi nuorille tulee olla tarjolla monipuolisia nuorisopalveluita kokonaisvaltaisen tuen takaamiseksi. (Savolainen 2007: 163.)

3.2 Nuorisokasvatus

Nuorisokasvatuksen tarkoituksena on pohtia elämän salaisuutta yhdessä nuorten kanssa sekä kulkea nuorten rinnalla heidän kasvuprosessissaan. Tämän prosessin aikana nuori jäsentää maailmaa ja muodostaa käsitystään elämästä, ihmisestä, yhteiskunnasta, uskonnosta, moraalista, sukupuolisuudesta, yhteiskunnassa vallitsevista arvoista ja tavoista sekä erilaisista kulttuurimuodosteista. Nuorisokasvatus on nuoren tukemista hänen ikävaiheeseensa kuuluvissa erilaisissa kehitystehtävissä. Hyvin merkittävässä osassa on nuoren auttaminen hänen minuitaan rakentavaan persoonalliseen kasvuun. (Hämäläinen 2010: 176–177.)

Nuorison kasvun tukeminen täyteen kansalaisuuteen, persoonaksi ja yhteisönsä jäseneksi, on sosiaalipedagogiikan keskeistä teorian ja toiminnan aluetta eri puolilla Eurooppaa. Sen ajatuksena on etsiä vastausta siihen, mitä ihminen on yhteisössään ja yhteiskunnassaan ja miten hän kasvatuksensa avulla vahvistuu sekä arvokkaana yksilönä että yhteisönsä jäsenenä elämään täyttä arkielämää ja rakentamaan yhteiskuntaa entistä inhimillisemmäksi ja oikeudenmukaisemmaksi paikaksi elää. (Kurki 2010: 202.)

3.2.1 Pedagoginen suhde

”On kyettävä ottamaan vastuuta toisen elämästä riistämättä häneltä vähääkään hänen omaa vastuutaan, ajamaan ja jarruttamaan samanaikaisesti” (Hämäläinen 2010: 179).

Nuoren kokonaisvaltainen tukeminen ja auttaminen hänen minuuttaan rakentavassa persoonallisessa kasvuprosessissa edellyttävät toimivan pedagogisen suhteen luomista kasvattajan ja nuoren välillä. Pedagogisessa toiminnassa näkyy nuoren oman spontaanisuuden sekä häneen kohdistuvien kasvatuksellisten vaikutusyritysten välinen jännite. Tässä jännitteessä korostuu nuoren omalähtöinen, spontaani itsensä sekä ympäröivän maailmansa muokkaaminen ja määrittely, kuin myös kasvattajan rooli nuoren subjektiivisuuden ja henkilökohtaisen itsenäistymisprosessin tukihenkilönä ja mahdollistajana. (Hämäläinen 2010: 177.) Kasvattajan tarjoaman tuen sekä nuoren omalähtöisen ajattelun ja toiminnan välinen tasapaino mahdollistaa toimivan pedagogisen suhteen luomisen.

Kun työskentelee nuoren kanssa, on kasvattajana ymmärrettävä nuorta kokonaisvaltaisesti, hänen lähtökohtiaan, ajatusmaailmaansa sekä nykyistä elämänvaihettaan. Ymmärtääkseen paremmin nuorta, toimivassa pedagogisessa suhteessa kasvattajan on kuitenkin ymmärrettävä myös itseään. Pedagogisessa suhteessa kasvattajan on kyettävä antautumaan suhteeseen täysipainoisesti koko olemuksellaan. Tämä vaatii kasvattajan oman itsetuntemuksen riittävää kehittämistä, jonka avulla hän on kykenevä tiedostamaan kasvatussuhteen mahdollisia haasteita ja jännitteitä. (Hämäläinen 2010: 178–179.)

3.2.2 Ryhmätoiminta nuorten kanssa

Nuorten kanssa tehtävä ryhmätoiminta antaa mahdollisuuden tarjota yhteisöllistä tukea nuoren kasvuprosessin eri vaiheisiin, jotka voivat olla täynnä voimakkaita ja jopa vaikeitakin tunteita. Ryhmää ohjaavan aikuisen toteuttama ammatillinen ryhmänohjaus sekä ryhmän jäsenten tarjoama vertaistuki auttavat nuorta käsittelemään näitä tunteita sekä haastavia kasvuvaiheitaan samalla näin rohkaisten nuorta itsenäistymään. (Savolainen 2007: 163.)

Nuorisoryhmissä ohjaajan tehtävänä on luoda nuorille ryhmätoimintaa, joka tuo esiin nuorten omia voimavaroja. Ohjaajan rooli on kuulla ja nähdä nuori sellaisena kuin hän on ja ikään kuin asettua hänen peilikseen, jonka kautta nuori voi ymmärtää paremmin itseään sekä löytää itsestään aivan uusia puolia. Tämä vaatii syvää luottamusta ohjaajan ja ryhmäläisten välillä, ja siksi ohjaajan tärkeänä tehtävänä onkin luoda ryhmään mahdollisimman luottamuksellinen ilmapiiri, jossa nuoret voivat turvallisesti tuoda esille tunteitaan, kipujaan, unelmiaan, toiveitaan sekä muita henkilökohtaisia ajatuksiaan. (Savolainen 2007: 163–164.)

3.3 Toimintaympäristönä yläkoulu

Yläkouluun siirtyminen on nuorelle usein hyvin merkittävä elämänvaihe, jolloin nuori kokee elämässään monia muutoksia. Yksi huomattava muutos tapahtuu opiskelussa, joka muuttuu itsenäisemmäksi ja entistä vaativammaksi. Yläkouluun siirtymisestä aiheutuvat muutokset osuvat nuorelle hyvin haasteelliseen aikaan, jolloin nuori kokee myös alkavasta murrosiästä johtuvia henkisiä ja fyysisiä muutoksia. Murrosiän muutosten sekä uuden kouluympäristön yhtäaikainen haltuunotto vaatiiikin aikuisen vahvaa tukea ja kannustusta mahdollisten haasteiden keskellä. (Helenius – Inkinen – Pajamäki – Valkonen 2016: 5.)

Projektin toimintaympäristönä toimi lempääläläinen Hakkarin koulu, jossa opiskeli projektin toteutusaikana 586 yläkouluikäistä oppilasta. Hakkarin koulun toiminta-ajatuksena on tarjota oppilaille monipuolisia tietoja, taitoja ja valmiuksia heidän kokonaisvaltaiseen kasvuprosessiinsa peruskoulussa. Hakkarin koulussa on tavoitteena luoda myönteinen oppimisympäristö sekä tarjota opetusta, jotka nuoret voivat helposti sisäistää ja liittää omaan kokemus- ja tietomaailmaansa. (Hakkarin koulu n.d.)

Koska projekti toteutettiin vain ja ainoastaan Hakkarin koulun omille oppilaille, se oli mahdollista järjestää koulun ulkopuolisena kerhotoimintana. Tämä mahdollisti sen, että Hakkarin koulu tarjosi projektille sekä harjoitus- että esitystilat. Harjoitus- ja esitystilana toimi projektin aikana Hakkarin koulun auditorio, jossa on järjestetty monenlaisia muitakin koulun esityksiä sekä muun muassa ilmaisutaidon oppitunteja.

Hakkarin koulu valikoitui toimintaympäristöksi, sillä olen itse aikoinaan suorittanut oman peruskouluni kyseisellä yläasteella. Koska toimintaympäristö oli minulle entuudestaan hyvin tuttu ja koska minulla oli paikkaan hyvin henkilökohtainen side, oli projekti hyvin helppo toteuttaa kyseisellä paikalla. Projektin toteutusta helpotti myös se, että minunkin peruskouluajanani Hakkarin koulussa toimi rehtorina Hakkarissa tänäkin päivänä rehtorina toimiva Sanna Oikarinen, jonka tunnen henkilökohtaisesti. Tämä helpotti projektin toteutusta huomattavasti ja sen vuoksi yhteistyö toimintaympäristön välillä toimi erittäin onnistuneesti.

4 Sosiokulttuurinen innostaminen

Tämän opinnäytetyön teoreettinen viitekehys perustuu sosiokulttuuriseen innostamiseen. Sosiokulttuurinen innostaminen on vahva yhteisöllisyyden edistäjä, jonka tarkoituksena on herkistää ja johdattaa ihmisiä yhteen (Kurki 2005: 335). Sen ajatuksena on innostaa ja kannustaa ihmisiä toimimaan yhdessä kohti yhteisiä tavoitteita sekä saada ihmiset osallistumaan oman elämänsä ja yhteisöjensä elämän kehittämiseen ja rakentamiseen (Kurki 2005: 335; Kurki 2010: 205). Sen taustalla on ajatus ihmisten elämänlaadun kehittymiseen liittyvien käytäntöjen tavoitteesta luoda erilaisia tilanteita ihmisten väliselle kommunikaatiolle ja vuorovaikutukselle. Tämä tavoite edistää ihmisten omaa osallistumista kulttuuriseen kehitykseensä, muodostaen näin vahvan pohjan sosiokulttuuriselle innostamiselle. (Kurki 2000: 21.) Sosiokulttuurinen innostaminen on monista yhteisötyötä kylissä ja kaupungeissa, esimerkiksi teatterin ja tanssin parissa tehtävää yhteisötaidetta, jossa korostuu vahvasti aktiivinen osallistuminen yhteisölliseen toimintaan (Kurki 2005: 335).

Kun puhutaan sosiokulttuurisesta innostamisesta ja innostamisen rakenteista, voidaan nostaa esiin kolme ulottuvuutta: Pedagoginen, sosiaalinen ja kulttuurinen. Pedagogisessa ulottuvuudessa näkyy kasvatuksellisuus sekä ihmisen laaja persoonallinen kehittyminen. Sosiaalinen ulottuvuus sisältää ajatuksen yhteisöllisyydestä ja ihmisten yhteen tulemisesta. Kulttuurisen ulottuvuuden tavoitteena on kehittää erityisesti ihmisen luovuutta ja monipuolista ilmaisukykyä. Tämän kolmijaon tarkoituksena on edistää ih-

misten yhteisöllistä sitoutumista sekä kehittää heidän persoonallisia arvojaan. (Kurki 2005: 345.)

4.1 Innostajan rooli

Innostaminen lähtee liikkeelle omasta innostamisen halusta. Jotta voi innostaa muita, tulee myös itse olla innostunut ja motivoitunut, ja näin uskottavammin jakaa tätä innostusta muihin. Innostajan tehtävänä on elävöittää ihmisten yhteisöllisyyttä ja tunne-elämää sekä toimia sosiaalisten prosessien liikkeelle saattajana. Innostajan rooli on luonteeltaan uudistava ja pyrkii edistyksellisiin tavoitteisiin luomalla ihmisistä itsestään syntyvää toimintaa. Innostaminen perustuu ihmisten välisiin suhteisiin ja innostamisen kautta pyritään vahvistamaan yhteisöjen kulttuurisia arvoja. Jotta innostaja kykenee pääsemään yhteisön kanssa asetettuihin tavoitteisiin paremmin, on innostajan roolin oltava yhteisölle luonteeltaan riittävän hyödyllinen, mutta ei kuitenkaan täysin välttämätön, jottei yhteisö tule liian riippuvaiseksi innostajan työskentelystä. (Kurki 2000: 80–81.)

Innostajan ominaisuudet ovat hyvin moninaiset. Hyvin tärkeänä asiana nousee esiin innostajan oma perusasenne, joka säätelee innostajan ja hänen ryhmänsä välillä vallitsevaa elävää ja alati muuttuvaa suhdetta. Kun innostajan asenteessa esiintyy itsetuntemusta sekä psyykkistä tasapainoa ja kypsyyttä, on innostajan huomattavasti helpompi kohdata moninaisia paineita ja ongelmia, joita innostaminen voi tuoda mukanaan. Innostajasta kumpuava psyykkinen tasapaino sekä ammatillinen kypsyyt auttavat innostajaa myös ajattelemaan myönteisesti ja näin paremmin luottamaan ryhmän kykyihin löytää ratkaisuja omiin ongelmiinsa. (Kurki 2000: 83.)

Hyvin olennainen innostamisen ominaisuus näkyy toimivan ”johtajuuden” tiedostamisessa sosiokulttuurisen innostamisen kehyksessä. Innostajan tehtävänä on toimia niin sanottuna fasilitaattorina, eli toiminnan mahdollistajana. Innostajan tulee siis tarjota yhteisölle mahdollisuuksia ja niin sanotusti ”johtaa johtamatta”. Tämä tarkoittaa sitä, että innostajan tulee kyetä yllyttämään ja herättelemään yhteisöä toimintaan ilman tiukkaa käskemistä ja määräilyä. Innostajan tulee siis korostaa enemmän ryhmästä nouse-

via, yhdessä tehtyjä päätöksiä sekä hyväksyä ja tuoda esiin muiden näkemyksiä. (Kurki 2000: 83.)

Innostajan ominaisuuksiin kuuluu myös hyvä organisaatiokyky sekä omistautuminen tehtävälle työlle (Kurki 2000: 83). Eri yhteisöt ovat täynnä erilaisia henkilöitä, jotka jokainen tulisi pyrkiä ottamaan huomioon omina yksilöinään. Innostajan tehtävänä on tiedostaa tämä ja omistautuvalla asenteella sekä hyvillä organisaatiokyvillä nostaa esiin yksilöiden henkilökohtaisia ajatuksia, vahvuuksia ja voimavaroja. Näin yksilöt kykenevät yhteisössään tuomaan nämä yksilölliset ominaisuutensa yhteen ja yhteistyöllä kehittämään sitä kautta oman yhteisönsä toimintaa vahvemmin eteenpäin.

4.2 Pedagoginen ulottuvuus

Pedagogisessa ulottuvuudessa henkilön persoona ja persoonallinen kehitys ovat tärkeässä osassa. Tämä persoonallinen kehitys näkyy muun muassa asenteiden muutoksessa, kriittisen ajattelun kehittymisessä, oman vastuun tiedostamisessa, herkistymisessä ja motivaation heräämisessä. (Kurki 2005: 345.) Pedagogisuudessa nousee esille ihmisten auttaminen itsensä toteuttamiseen sekä elämiseen kaikilla olemassaolon tasoilla (Kurki 2000: 42).

Innostamisen yhteydessä pedagogisuudessa korostuu nimenomaan kasvatus, ei niinkään tietojen välitys. Pedagogisen perusajatuksena on herättää ja motivoida yksilöiden ja ryhmien halua kasvattaa itse itseään antaen näin mahdollisuuden määrittää vapaammin omaa toimintaa ja elämän suuntaa. (Kurki 2000: 25.)

4.3 Sosiaalinen ulottuvuus

Sosiaalinen ulottuvuus liittyy sosiokulttuurisessa innostamisessa ryhmään ja yhteisöhenkeen. Sen ajatuksena on ihmisten yhteen tuleminen ja vahva yhdessä tekeminen osana sosiaalista ryhmää. Sosiaalisessa ulottuvuudessa on vahvasti esillä ihmisten osallistuminen yhteisölliseen toimintaan sekä sitä mukaan yhteisöön ja yhteiskuntaan integroituminen. (Kurki 2005: 345.)

Sosiokulttuurisen innostamisen sosiaalisena tarkoituksena on auttaa ihmisten sosiaalista kasvua sekä sosiaalisen tietoisuuden heräämistä ja lujittumista. Sosiaalisen näkemyksen mukaan innostamisen tavoitteena on vahvistaa solidaarisuutta yksilöiden ja ryhmien välillä ja rohkaista ihmisiä osallistumaan yhteisöjensä kehittämiseen. (Kurki 2000: 41–42.)

4.4 Kulttuurinen ulottuvuus

Kun puhutaan kulttuurisesta ulottuvuudesta sosiokulttuurisen innostamisen kontekstissa, nousee esille luovuuden ja monipuolisen itseilmaisun kehittyminen. Luovia itseilmaisun keinoja ja kulttuurisia innostamisen tapoja voivat olla muun muassa konsertit, museovierailut sekä erilaiset taidetapahtumat. Taiteelliset ilmaisumuodot, kuten yhteisötaide, teatteri, tanssi, musiikki, kuvataide ja kirjallisuus ovat hyvin vahvasti esillä kulttuurisessa innostamisessa. (Kurki 2005: 345.) Näiden taiteellisten aktiviteettien tehtävänä on innostamisen näkökulmasta herätellä ihmiset oman elämänsä ja historiansa tarkasteluun ja siten omien voimavarojensa ja henkilökohtaisten ongelmien havaitsemiseen ja käsittelyyn. (Kurki 2000: 148.)

5 Menetelmänä yhteisöteatteri ja -draama

Tässä opinnäytetyössä olen käyttänyt toiminnallisena menetelmänä sekä sosiokulttuurisen innostamisen välineenä yhteisöteatteria ja -draamaa. Yhteisöteatteri ja -draama voidaan määrittää yhteisön ja yhteisöryhmien arkeen kiinnittyväksi draamalliseksi toiminnaksi, joka korostaa vahvasti muutoksen mahdollisuutta yhteisössä (Renlund – Ventola 2005: 12.) Yhteisöteatterin ja -draaman taustalla on sosiaalisen teatteriajattelun malli, joka sisältää ajatuksen yksilön äänen pääsemisestä kuuluviin omaan henkilökohtaiseen elämään ja arkeen liittyvissä asioissa (Koskeniemi 2007: 20). Pyrin tässä osiossa tuomaan yhteisöteatterin ja yhteisödraaman esille erillisinä, mutta kuitenkin vahvasti käsi kädessä kulkevinä käsitteinä. Lisäksi tuon esille, miten teatteri voi toimia sosiokulttuurisen innostamisen välineenä.

Yhteisöteatteri on osallistavan teatterin muoto, joka pyrkii ensisijaisesti hyödyntämään teatteria kollektiivisen keskustelun välineenä, ei niinkään tuottamaan taiteellisesti korkeatasoisia teatteriesityksiä. Yhteisöteatterista puhutaan esimerkiksi silloin, kun esitys tehdään jossakin yhteisössä sen sisältä nousevasta aiheesta. (Koskenniemi 2007: 11.)

Yhteisöllisen teatterin tunnuspiirteet ovat moninaiset. Yhteisöteatteri on luonteeltaan osallistavaa ja tarjoaa mahdollisuuden muutokseen. Kuten hyvinvointityössäkin, yhteisöteatterissakin osallistavan toiminnan ajatuksena on uskoa ihmisten kykyyn määrittää ja kehittää omaa elämäänsä korostaen tällä tavoin ihmisen subjektiutta. Yhteisöteatteri on myös tutkimuksellista, jonka kautta tarkastellaan elämän monimuotoisia ilmiöitä sekä jäsennetään ympäröivää todellisuutta. Yhteisöteatteri ja -taide ylipäättään korostavat paikallisuutta ja edellyttävät ohjaajalta sitoutumista yhteisölliseen työskentelyyn yhteisön omassa kulttuurissa. (Ventola – Renlund 2005: 50–51.)

Yhteisöteatterissa ohjaaja toimii myös eräänlaisena fasilitaattorina, jonka tehtävänä on luoda toiminnallaan tilaa kuulluksi tulemiselle. Tämän vuoksi yhteisöteatterin tavoitteena onkin tuoda esiin niin sanottua kätkeytyä, hiljaista tietoa ja näin tuoda yhteisön ääni hyvin kuuluviin. Lisäksi yhteisöteatteri on muodoltaan toiminnallista ja aihekeskeistä. Yhteisössä käytettävien toimintojen kautta syvennytään valittuun aiheeseen ja näin kuljetaan kohti yhdessä asetettuja tavoitteita ja päämäärää. (Renlund – Ventola 2005: 51.)

Yhteisöteatteri- ja draamaohjaajan tehtävänä on palvella yhteisön tarpeita mahdollistaen toimintaa sekä opastaen ja innostaen ohjattavaa yhteisöä. Hänen tarkoituksenaan on sitoutua yhteisöön, jossa hän pyrkii synnyttämään kollektiivista ymmärrystä maailmassa olemisesta ja kenties jopa uusia näkemyksiä kokonaisvaltaiseen olemiseen. (Ventola – Renlund 2005: 30.)

Yhteisöllisestä teatteritoiminnasta puhuttaessa tuon myös sen yhteydessä esille käsitteen yhteisödraama. Kun puhutaan draaman menetelmistä, nostetaan esiin draamallisten elementtien soveltaminen kasvatuksessa ja terapiassa (Renlund – Ventola 2005: 12). Draaman menetelmät ovat oppimisen, havainnollistamisen ja tutkimisen keino usein roolin tai improvisaation kautta harjoitettuna. Draaman ja teatterin avulla voidaan kertoa tarinoita itsestämme, toisista ja maailmasta, jossa elämme. Draama auttaa ihmi-

siä näin samalla ymmärtämään paremmin omaa itseään ja ympäristöään. Draaman työtavat antavat tilaa osallistua, mahdollistavat vuorovaikutuksen oman itsensä ja ympäröivän maailman välillä sekä antavat tilaa omalle pohdinnalle ja kuuntelemiselle. (Ärväs 2012: 11–12.) Draaman menetelmien avulla käsiteltävät aiheet konkretisoituvat ja näin avautuvat selkeämmin draamaa hyödyntävälle taholle (Renlund – Ventola 2005: 59).

Yhteisöllisen draaman menetelmiä hyödynsin työpajakokonaisuuden aikana, jossa tutkimme ryhmän kanssa nuoruuden eri teemoja erilaisten draamaharjoitteiden avulla. Työpajakokonaisuudessa korostui enemmän kasvatuksellisuus sekä valitun aiheen syvä tutkiminen ja tarkastelu. Työpajakokonaisuus toimi aiheeseen orientoivana tekijänä, jonka avulla saimme draamallisin keinoin materiaalia teatteriesityksen työstämiseen. Draamallisen työpajan avulla lähdimme sitten ryhmän kanssa työstämään yhteisöteatteriesitystä, joka toimi projektin päämääränä.

5.1 Teatteri innostamisen välineenä

Innostamisen välineenä teatteri on erityisen hyödyllinen työkalu. Teatteri synnyttää osallistumista aivan erityisellä tavalla luoden vahvaa kiintymisen tunnetta ja iloa yhteisössä, kasvattaen yksilön persoonallista vastuuta sekä auttaen tuottamaan ja ymmärtämään erilaisia ideoita ja myös asettamaan niitä vastakkain. Teatterin kautta yhteisö saa mahdollisuuden jakaa kokemuksia sekä reflektoida ihmisten yhdessä jakamaa arkea herkistäen ja herättäen näin yhteisön jäsenet syvempään ajatteluun. (Kurki 2000: 140.)

Sosiokulttuurisen innostamisen keinona teatteri synnyttää kommunikaatiota ja luo kohtaamisia itsensä, yhteisönsä, yleisön ja koko maailman kanssa. Teatteri integroi vahvasti luovaa ilmaisua, yhteisöllistä osallistumista sekä kasvatuksellisuutta perustaen samalla uskonsa siihen, että kaikilla ihmisillä on enemmän tai vähemmän kykyä ilmaisukykyyn. Osallistavaa yhteisöteatteria on mahdollista hyödyntää todellisuuden tutkimisen välineenä, jolloin on mahdollista katsella arkipäivän todellisuutta ulkoapäin uusien näkökulmien kautta. (Kurki 2000: 140–141.)

Teatteri on totta kai oma taiteenmuotonsa, mutta myös inhimillisten suhteiden ja yhteiskunnallisten ilmiöiden oivaltamisen väline, jossa nousevat esiin kulttuuriset, taiteelliset, kasvatukselliset sekä sosiaaliset elementit. Teatterin avulla voidaan innostaa osallistujat aktiiviseen toimintaan, kehittää heidän itsenäisen ilmaisun tasoaan sekä vahvistaa yhteen tuleamista ja kuulumista. (Kurki 2000: 141.)

6 Projektin tavoitteet

Projektin tavoitteet ovat rakentuneet sosiokulttuurisen innostamisen keinoihin sekä sen ulottuvuuksien ympärille. Näiden ulottuvuuksien kautta tavoitteissa näkyvät pedagoginen, sosiaalinen sekä kulttuurinen puoli, joita olen pyrkinyt nostamaan projektin aikana vahvasti esiin.

Pedagoginen tavoite liittyy projektissa nuoruuden tutkimiseen ja sitä kautta oman itsensä tarkasteluun sekä henkiseen kasvuun. Projektin tarkoituksena on ollut syventyä pedagogisesti nuoruuden erilaisiin teemoihin ja sitä mukaan antaa nuorille tilaisuus tarkastella omaa elämänvaihettaan yleisellä, kuin myös henkilökohtaisellakin tasolla. Oman elämänvaiheensa ja itsensä syvällisen tarkastelun kautta nuoret ovat saaneet tilaisuuden kokea vahvaa henkistä kasvua ja näin ymmärtää paremmin omaa itseään. Nuorilla on näin ollut myös mahdollisuus saada vastauksia ja uusia näkökulmia mieltään askarruttaviin asioihin. Tarkoituksena on ollut kannustaa nuoria omaan ajatteluun ja näin vahvistaa heidän kasvuprosessiaan itsenäisiksi yksilöksi, jotka tiedostavat omat voimavaransa.

Sosiaalisessa tavoitteessa on noussut esiin yhteisöhenkinen toiminta ja vahva yhdessä tekeminen, jotka ovat koko projektin kulmakiviä. Projektin tavoitteena on ollut saada ryhmä toimimaan tiiviisti yhdessä ja kulkemaan tavoitteellisesti kohti yhteistä päämäärää. Onnistuakseen tämä on vaatinut osallistujien vahvaa sitoutumista sekä aktiivista osallistumista projektin työstämiseen. Tämä sitoutuminen, yhdessä tekeminen sekä aktiivinen osallistuminen mahdollistavat ryhmässä toimivan yhteishengen sekä yhteenkuuluvuuden tunteen muodostumisen ja siten sosiaalisen ulottuvuuden näkymisen projektissa.

Projektin kulttuurisessa tavoitteessa taiteellinen ilmaisu on hyvin näkyvästi esillä. Projektin aikana on ollut tarkoitus tuottaa teatteriproduktio, jossa nuorille on annettu mahdollisuus päästä ilmaisemaan itseään hyvin vapaasti, omista lähtökohdistaan. Projektissa kulttuurisen ulottuvuuden näkökulmasta katsottuna tarkoituksena on ollut mahdollistaa jokaisen osallistujan ilmaisukyvyyn laaja kehittyminen sekä tarjota heille tilaisuus kehittää luovuuttaan ja ilmaisutaitoaan taiteellisen toiminnan kautta. Taiteellinen ja luova teatteritoiminta on myös projektiryhmän tapakulttuuri sekä toimintakeino saavuttaa asetetut päämäärät. Asetettuihin tavoitteisiin olen pyrkinyt pääsemään yhteisöteatterin ja -draaman keinoin työstämällä nuoruutta tutkivaa teatteriproduktiota. Produktion työstämisen tarkoituksena on ollut konkretisoida projektin aikana heränneet ajatukset ryhmään osallistuneille nuorille sekä antaa heille tilaisuus jakaa ajatuksiaan nuorisokulttuurista yhteisöteatterin keinoin myös muiden tarkasteltaviksi.

7 Projektin vaiheet

Tässä osiossa käyn läpi projektin eri vaiheet toukokuusta joulukuuhun vuonna 2016. Nämä vaiheet sisälsivät projektin alkuvalmistelut yhteydenotoista työelämäkumppanin kanssa toteutuslupahakemuksien tekemiseen, projektin esittelyn Hakkarin koulun oppilaille ja ryhmän koonnin, nuoruutta draaman ja teatterin keinoin tutkivan työpajakokouksen, esityksen harjoittelujakson, esityskauden sekä ryhmäläisten kanssa järjestetyn loppukeskustelun. Prosessi oli pitkä ja sen aikana ehti tapahtua monia asioita. Tässä osiossa esittelen tarkemmin, miten projekti eteni ja mitä sen aikana käytännössä tapahtui.

7.1 Alkuvaihe

Kun olin suunnitellut projektin perusidean valmiiksi toukokuussa 2016, oli aika päättää projektille sopiva toimintaympäristö. Halusin löytää toimintaympäristön Tampereen seudulta, sillä olin muuttamassa sinne syksyllä 2016. Lopulta päädyin työstämään projektia Tampereen naapurikunnassa Lempäälässä, josta olen itse kotoisin. Päädyin Lempäälään, sillä koin tutun ympäristön helpottavan huomattavasti projektin toteutusta.

Alkuideanani oli kerätä projektiin mukaan joukko mahdollisimman eri-ikäisiä lempääläläisiä nuoria yläasteilta, lukioista, ammattiopistoista ja jopa korkeakouluistakin. Tälle ryhmälle oli myös tarkoitus etsiä sopiva harjoittelu- ja esitystila. Haasteena oli kuitenkin löytää mahdollisimman edullinen tai peräti täysin ilmainen paikka. Päätin ottaa yhteyttä lempääläläiseen Hakkarin kouluun, jossa suoritin itse aikoinaan oman peruskouluni. Koulun rehtori Sanna Oikarinen kiinnostui projektista kovasti ja ehdotti, että jos tämä projekti toteutettaisiin Hakkarin koulussa kouluajan ulkopuolisena kerhotoimintana ja jos siihen osallistuisi vain koulun omia oppilaita, tarjoaisivat he projektille harjoitus- ja esitystilat täysin ilmaiseksi. Päädyin ottamaan tämän tarjouksen vastaan, sillä hetken pohdittuani asiaa, koin toimivampana ideana rajata kohderyhmäni yhden koulun oppilaisiin ja näin saada opinnäytetyöhöni selkeä työelämäkumppani ja toimintaympäristö.

Ennen projektin käynnistymistä oli projektille kuitenkin ensin haettava tutkimuslupa Lempäälän sivistystoimesta. Otin yhteyttä Lempäälän sivistysjohtaja Nina Lehtiseen, joka myös kiinnostui projektista. Hän pyysi lähettämään vapaamuotoisen tutkimuslupahakemuksen, jossa kuvaisin projektin sisältöä ja aikataulua. Hyvin pian hakemuksen lähettämisestä sain hyväksytyn päätöksen projektin toteuttamisesta ja näin sain muodollisen luvan aloittaa projektin toteuttamisen. Toteutusluvan saamisen jälkeen pidin vielä palaverin Hakkarin koulun rehtorin kanssa, jossa sovimme projektin yleisistä käytännöistä, ja näin projekti oli valmis alkamaan.

7.2 Projektin esittely kohderyhmälle ja ryhmän kokoaminen

Kun koulut olivat alkaneet Hakkarissa elokuun puolessa välissä 2016, menin pitämään koululle aamunavauksen projektista, jossa esittelin lyhyesti projektin idean ja jossa kutsuin projektista kiinnostuneet oppilaat välitunnilla koulun auditorioon kuulemaan lisää. Tämän lisäksi menin esittelemään projektia ilmaisutaidon tunneille, joista toivoin saavani projektiin mukaan taiteellisesta toiminnasta kiinnostuneita nuoria. Paikalle saapui jopa kolmekymmentä nuorta. Tavoitteena oli ottaa heti innostajan rooli haltuun ja esitellä projekti innokkaalla ja kannustavalla asenteella herättääkseni nuorten mielenkiinnon. Pyrin tuomaan nuorille selkeästi esille sen, ettei kyseessä ollut tavallinen teatterikerho, vaan hyvin kokeileva ja tutkiva projekti, jonka tarkoituksena olisi perehtyä syvällisesti nuoruuteen elämänvaiheena. Projektiin ilmoittautui heti mukaan noin kaksi-

kymmentä nuorta, josta olin positiivisesti hyvin yllättynyt. Nämä nuoret olivat selvästi valmiita heittäytymään mukaan erilaiseen teatteriprojektiin, joka olisi heille hyvin ainutlaatuinen kokemus.

7.3 Työpajakokonaisuus

Projekti lähti kunnolla käyntiin syyskuussa 2016 työpajakokonaisuudella, jonka aikana oli tarkoitus ryhmäytyä sekä tutkia nuoruutta eri näkökulmista teatterin ja draaman keinoin. Työpajakokonaisuuden aikana järjestettiin seitsemän tapaamiskertaa, joista jokaisella oli oma teemansa. Kaksi ensimmäistä kertaa perustuivat täysin ryhmäytymiseen ja tutustumiseen. Viidellä muulla tapaamiskerralla oli jokaisella oma nuoruuteen liittyvä teema, jotka olivat ”Nykynuorisokulttuurin ilmiöt”, ”Ihmissuhteet, kommunikointi ja vuorovaikutus”, ”Lapsuuden muistot”, ”Tulevaisuuden näkymät” sekä ”Nykyisyys”.

Tapaamiskertojen draama- ja teatteriharjoitteet perustuivat aina jollain tavalla päivän teemaan ja pyrinkin valitsemaan ja suunnittelemaan sellaisia harjoitteita, joiden kautta kyseinen teema tulisi vahvemmin esille. Harjoitteisiin sain inspiraatiota muun muassa teatteriopinnoistani Suomen teatteriopistossa ja Lahden kansanopistossa sekä teatteripedagogiikan opiskelija Elina Väänäsen Metropolia ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille järjestämältä kurssilta *Tarzan musikaali – Taideteoksen tutkiminen asiakastyössä teatterin keinoin*. Työpajassa pääpaino ei niinkään ollut teatterin tekemisessä, vaan sen aikana teatteri oli enemmänkin eräänlainen pedagoginen työkalu auttaa ryhmän nuoria käsittelemään nuoruuden eri teemoja paremmin.

7.3.1 Ryhmäytyminen

Työpajakokonaisuus alkoi syyskuun 2016 alussa ja kaksi ensimmäistä tapaamiskertaa perustuivat ryhmäytymiseen, tutustumiseen, hauskaan yhdessä tekemiseen sekä luottamuksen synnyttämiseen. Ryhmätoimintaa ohjatessa on tärkeää luoda ilmapiiri, joka tukee ryhmän toimintaa, on solidaarinen sekä välittävä. Toimiakseen hyvänä ryhmänä, ryhmän jäsenet on tämän ilmapiirin kautta saatava tutustumaan toisiinsa käyttäen hyö-

dyksi erilaisia ryhmätyöskentelyn taitoja ja menetelmiä. (Kurki 2000: 148.) Tämä ajatus toimi minulla ryhmäytymisvaiheen lähtökohtana.

Ensimmäinen tapaamiskerta oli 1.9.2016 Hakkarin koulun auditoriossa. Paikalle oli tullut enemmän nuoria, kuin mitä oli ilmoittautunut, joten heitä oli nyt yhteensä noin kaksikymmentäviisi. Olin positiivisesti hyvin yllättynyt, että projektista oli kiinnostunut vielä useampi henkilö ja että monet halusivat tulla edes hieman katsomaan, mistä projektissa oli oikein kyse.

Ensimmäisen tapaamiskerran ajatuksena oli jutella projektin tarkemmista käytännöistä, tutustua toisiimme sekä pitää hauskaa mukavan ryhmätoiminnan ja leikin parissa. Aluksi esittelin nuorille projektin tarkoituksen ja alustavat aikataulut. Halusin kuulla, mitkä ajat sopivat ryhmäläisille parhaiten ja enemmistön päätöksellä sovimme lopulta pitävämme harjoitukset kerran viikossa aina torstaisin klo 15.00 koulun auditoriossa. Harjoitusten keston päätimme olevan noin kaksi–kolme tuntia. Ryhmän informaatiokanavana päätimme käyttää WhatsApp – mobiilisovellusta, sillä se oli helppo ja nopea tapa saada koko ryhmään kerralla yhteys. Käytäntöasioiden jälkeen teimme erilaisia tutustumisleikkejä sekä pelasimme erilaisia pelejä. Leikkien ja pelien tarkoitus oli ainoastaan pitää yhdessä hauskaa ja näin niin sanotusti rikkoa jättä.

Tämän tapaamiskerran jälkeen aloin miettiä hieman epäilevästikin sitä, kuinka hyvin tulisin saamaan yli kaksikymmentä yläkouluikäistä nuorta keskittymään, sitoutumaan ja toimimaan hyvin ryhmässä. Aloin pohtia sitä, pystyisinkö tarpeeksi hyvin hallinnoimaan näin isoa ryhmää ja tulisivatko kaikki ryhmäläiset projektin kautta tasavertaisesti kuul-
luiksi. Päätin kuitenkin vain mennä rohkeasti eteenpäin ja vakuuttaa itselleni olevani kykeneväinen ohjaamaan ja innostamaan isoakin nuorisoryhmää ilman suurempia ongelmia.

8.9.2016 tapaamiskerralla syvensimme ryhmäytymistä ja kyseisen kerran aiheena oli luottamus. Paikalla oli tällä kertaa vain noin vajaa viisitoista nuorta. Teimme ryhmän kanssa erilaisia luottamusharjoitteita, jotka vaativat ryhmältä jo hieman enemmän rohkeutta ja heittäytymistä. Kaksi tekemääni harjoitetta jäivät kuitenkin vahvimmin niin minun kuin ryhmäläistenkin mieleen. Ensimmäinen niistä oli sokkokävely, jossa kävelimme ulkona parin kanssa ympäri koulualuetta toinen silmät sidottuna toisen ohjates-

sa. Harjoite testasi luottamusta toiseen henkilöön ja siihen, että oma pari kyllä ohjaa sokko henkilöä turvallisesti. Harjoite oli monille hyvin jännittävä, mutta kuitenkin mieluisa kokemus.

Toinen mieleen painunut harjoite oli luonteeltaan erityisen voimakas, jossa jokainen meni vuoronperään istumaan lavalla olevalle tuolille muiden ollessa yleisössä. Istujan tehtävänä oli istua tuolissa noin kaksi minuuttia aivan hiljaa tekemättä mitään, täysin omana itsenään ja katsella yleisöä. Yleisön piti olla myös hiljaa ja katsella lavalla olijaa. Harjoitteen tarkoituksena oli tutkia ja purkaa esiintymisjännitystä sekä vahvistaa luottamusta muihin ryhmäläisiin antamalla jokaiselle mahdollisuus tulla kunnolla esille omana itsenään. Harjoite oli suurimmaksi osaksi ryhmäläisille erityisen miellyttävä. Ainoastaan yhdelle ryhmäläiselle harjoite oli liian voimakas eikä hän pystynyt tekemään sitä loppuun. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, etteikö harjoite olisi ollut onnistunut. Se vain osoitti sen, kuinka voimakas harjoite oli kyseessä ja kuinka erilaisia tunteita tällainen harjoite pystyi tuomaan esiin. Olin kyseiseen tapaamiskertaan erittäin tyytyväinen, sillä huomasin, kuinka rohkeita nuoria olin saanut ryhmään mukaan.

7.3.2 Nykynuorisokulttuurin ilmiöt

22.9.2016 järjestetyllä tapaamiskerralla työpajakokonaisuus pääsi kunnolla alkamaan ja ensimmäisenä teemana käsitelimme nykynuorisokulttuurin ilmiöitä ja sitä, miltä nuoruus näyttää nyky-yhteiskunnassa ja miten se tuodaan esille mediassa. Tälle kerralle olin antanut heille kotitehtäväksi kaksi tehtävää. Heidän tuli tarkkailla yläkouluikäisiä nuoria koulussa ja koulun ulkopuolella ja valita heistä yksi, jonka he esittelisivät muulle ryhmälle draaman keinoin, hahmoon eläytyen. Toisena tehtävänä heidän tuli tutkia erilaisia uutisotsikoita ja mediakuvia, jotka liittyivät nuoruuteen ja tuoda mukanaan yksi otsikko tai kuva, joka herätti heidän mielenkiintonsa.

Valitettavasti suurin osa ei ollut tehnyt näitä kyseisiä tehtäviä ja se hieman vaikeutti harjoitteiden tekemistä. Olin kuitenkin varautunut tähän ja tuonut itse mukani joukon erilaisia uutisotsikoita ja mediakuvia. Keskustelimme otsikoista ja kuvista ja teimme niiden pohjalta erilaisia kohtauksia draaman keinoin. Ideana oli tarkastella, miten nuoret tuodaan esille mediassa ja mitä ajatuksia se herättää ryhmässä. Esille nousi niin

positiivisia kuin negatiivisiakin asioita ja totesimme, että medially on suuri vaikutus siihen, miten muut ikäryhmät suhtautuvat nuoriin. Eräs ryhmäläinen totesi, että jos uutisissa tuodaan esille yhden nuoren huono käytös, se ei tarkoita sitä, että kaikki nuoret käyttäytyisivät samalla tavalla. Koko ryhmä oli tästä samaa mieltä.

Laitoin nuoret myös pohtimaan erilaisia kohtaamiaan muita nuoria ja rakentamaan sen pohjalta erilaisia hahmoja. Ideana oli tarkkailla hahmonrakentamisen kautta nuorten moninaisuutta erilaisten käyttäytymismallien ja habitusten kautta. Nuoret toivat esille hyvin mielenkiintoisia hahmoja, jotka liikkuvat, puhuivat ja kohtasivat muita hyvin persoonallisilla tavoilla. Teimme erilaisia kohtauksia näiden hahmojen kautta ja näin ryhmäläiset pääsivät tutkimaan oman ikäistensä nuorten moninaisia tyynejä, käytöstapoja ja luonteita tarkemmin.

Lopuksi pohdimme ja listasimme ylös nykynuorisokulttuurin erilaisia ilmiöitä ja kirjoitimme yhdessä ylös ajatuksia siitä, mitä ryhmäläisten mielestä nuoruus oikein oli. Vaikka nuoret eivät olleet tehneet antamiani kotitehtäviä, onnistui tapaamiskerta silti mielestäni hyvin. Päätin, etten laita heitä enää niin paljoa tekemään kotitehtäviä, jotta nuoret eivät kokisi projektia liian painostavana ja jotta tapaamiskertojen harjoitteet eivät sen vuoksi kärsisi liikaa.

7.3.3 Ihmissuhteet, kommunikointi ja vuorovaikutus

Tämä tapaamiskerta pidettiin 29.9.2016 ja sen tarkoituksena oli tutkia nuorten välisiä ihmissuhteita, kommunikointia sekä vuorovaikutusta. Ideana oli tarkastella, miten muut ihmiset vaikuttavat sinuun nuorena, millaisia nuorten ihmissuhteet ovat sekä sitä, miten nuoret kommunikoivat keskenään ja muiden ikäryhmien kanssa.

Teimme aluksi erilaisia kontakti- ja vuorovaikutusharjoitteita, joissa ryhmäläiset olivat vahvassa yhteydessä toistensa kanssa. Harjoitteiden avulla he pääsivät paremmin tutustumaan toisiinsa, olemaan rohkeammin kontaktissa toistensa kanssa sekä ottamaan muut ryhmäläiset entistä paremmin huomioon. Tavoitteena oli näiden harjoitteiden avulla lujittaa heidän keskinäistä yhteyttään, jotta he kykenisivät toimimaan tasavertaisesti kaikkien ryhmäläisten kanssa.

Tämä jälkeen aloimme pohtia ryhmän kanssa nuoruudessa esiintyviä erilaisia ihmissuhteita. Ryhmästä nousi esiin kolme näkyvintä ihmissuhdemuotoa, jotka olivat perhe, ystävät ja parisuhde. Näiden kolmen ihmissuhdemuodon perusteella jaoin nuoret kolmeen pienryhmään, joissa he saivat pohtia heille annettua ihmissuhdetta tarkemmin ja tehdä havaintojensa perusteella lyhyet esitykset omaan aiheeseen liittyen.

Tämä tapaamiskerta oli hyvin haastava, mutta erittäin havainnollistava. Huomasin, että aina kun jaoin nuoret pienempiin ryhmiin ja pistin heidät suunnittelemaan keskenään pieniä esityksiä tai kohtauksia, oli se heille hyvin haastavaa. Havaitsin, että kun nuoret työskentelivät heille vieraiden ryhmäläisten kanssa, oli heidän vaikea löytää keskinäistä yhteyttä toistensa kanssa. Kun he taas työskentelivät tuttujen ryhmäläisten kanssa, tilanne meni usein levottomaksi vitsailuksi, joka vaikeutti heidän keskittymistään. Havaitsin myös, että silloin kun laitoin heidät tekemään yhdessä isona ryhmänä erilaisia harjoitteita minun ohjaamanani, toimivat he paremmin yhdessä. Silloin kun taas jaoin heidät pieniin ryhmiin ja laitoin heidät tekemään omia kohtauksiaan ja esityksiään keskenään, oli se heille hyvin haastavaa. Nuoret olivat selvästi tottuneet vahvaan aikuisen ohjaukseen ja jopa eräänlaiseen käskyttämiseen ja tarvitsivat henkilön, joka sanoi heille selvästi, mitä heidän tulisi tehdä.

Tämä oli mielestäni tärkeä havainto, johon minun oli syytä kiinnittää jatkossa parempaa huomiota. Minun täytyi ohjaajana olla tarkkana siinä, kuinka minun ohjaamiseni ja heidän vapaa ilmaisunsa olisivat tasapainossa keskenään. Minun kuului tietenkin ottaa vastuuta ja ohjata nuoria varmallalla otteella, mutta antaa kuitenkin tilaa heidän omille ajatuksilleen ja vapaalle ilmaisulleen. Siitä innostamisessa on kyse.

7.3.4 Lapsuuden muistot

6.10.2017 aiheena oli lapsuuden muistot ja teimme ryhmän kanssa matkan omaan menneisyyteemme ja muistoihimme. Tapaamiskerran tausta-ajatuksena oli saada nuoret lapsuusmuistojen kautta paremmin ymmärtämään omaa nykyistä itseään sekä auttaa heitä tiedostamaan omaan kehitykseensä vaikuttaneet asiat lapsuudesta nuoruuteen.

Oman menneisyyden ja lapsuusmuistojen pohtiminen on erityisen merkityksellistä nykyhetken ymmärtämisen kannalta. Henkilökohtaisen menneisyytensä analysoiminen ja vertaileminen nykyhetkeen auttaa ihmistä rakentamaan omaa itseään sekä johdattelemaan omaa elämää. (Mielen Ihmeet 2016.) Tämä oli lähtökohtani tälle tapaamiskerralle ja pyrinkin kehittämään draamaharjoitteet lapsuusmuistojen ympärille.

Olin antanut tälle kerralle pienen kotitehtävän, jossa ryhmäläisten tuli tuoda mukanaan tärkeitä valokuvia ja esineitä omasta lapsuudestaan. Nuoret olivat selvästi oppineet edellislerroista, sillä kaikki olivat tehneet kyseisen tehtävän. Tarkastelimme jokaisen valokuvia ja lapsuusesineitä ja nuoret saivat kertoa myös niiden taustalla olevia tarinoita. Näiden tarinoiden inspiroimana aloimme työstää erilaisia draamallisia kohtauksia, joissa jokainen nuori sai ohjata oman lapsuusmuistoihinsa liittyvän esityksen, muiden ryhmäläisten toimiessa esiintyjinä. Tämän lisäksi teimme muun muassa mielikuvamatkoja tärkeisiin lapsuuden paikkoihin sekä muistelimme ryhmäläisten lapsuuteen kuuluvia erilaisia asioita, kuten leikkejä, leluja, tv-ohjelmia, trendejä ja musiikkikappaleita.

Olin tähän tapaamiskertaan todella tyytyväinen, sillä nuoret vaikuttivat pitävän erityisen paljon lapsuusmuistojensa jakamisesta muille. Nuoret olivat hyvin virkeitä ja innostuneita saadessaan jakaa omaa historiaansa muille. Lapsuusmuistojen pohtiminen oli monelle nuorelle selvästi hyvin virkistävä kokemus ja niiden kunnollinen käsitteleminen heille erityisen tärkeää. Koin, että saimme myös tältä tapaamiskerralta erittäin hyvää materiaalia tulevaa esitystä varten.

7.3.5 Tulevaisuuden näkymät

13.10.2017 tapaamiskertamme teema liittyi tulevaisuuden näkymiin. Sen ideana oli tarkastella ryhmäläisten ajatuksia omaan tulevaisuuteen liittyvistä asioista, kuten opiskelusta, ammatinvalinnoista, perhe-elämästä ja ylipäätään aikuistumisesta. Tällä kerralla osallistujia oli vain neljä, josta olin hyvin yllättynyt. Edellisillä kerroilla oli kuitenkin aina vähintään noin kymmenen nuorta, joten yhtäkkinen osallistujakato tuli yllätyksenä. Päätin kuitenkin pitää yhtä tehokkaan tapaamiskerran näiden neljän nuoren kanssa,

joka vaati itseltäni vahvaa mukautumiskykyä ja soveltamista. Harjoitteet oli siis hieman muokattava pienemmälle ryhmälle sopiviksi.

Aluksi pohdimme tulevaisuuden näkymiä erilaisten Youtube–videopätkien avulla, jotka liittyivät nuorten tulevaisuuden pohdintaan. Videot herättivät ryhmäläisissä monenlaista keskustelua ja näiden keskustelujen kanssa olin hyvässä dialogissa nuorten kanssa. Tämän jälkeen nuoret saivat kirjoittaa ajatuksiaan omista tulevaisuuden näkymistään, joita tulimme käyttämään tulevassa esityksessä. Lopuksi teimme myös voimakkaan draamaharjoitteen, jossa nuoret pääsivät havainnollistamaan sitä, miltä tuntuu puolustaa omia tulevaisuuden haaveita, kun kaikki muut yrittävät samaan aikaan lytätä ne.

Tällä kerralla sain synnytettyä nuorten kanssa erittäin hyvää keskustelua aiheeseen liittyen. Heillä oli erittäin mielenkiintoisia ajatuksia tulevaisuuden näkymistään ja näin nuoret saivat myös kuunnella vertaistuellisesti muiden ryhmäläisten ajatuksia tulevaisuuden teemaan liittyen. Tapaamiskerran lopuksi tehtyyn draamaharjoitteeseen nuoret eivät kuitenkaan jaksaneet niin keskittyä, mikä aiheutti jonkin verran levottomuutta ryhmässä. Tämä tapaamiskerta vaati siis minulta erityisen vahvaa innostamista, tehokasta tilanteen haltuunottoa sekä kärsivällisyyttä, jotta tilanne ei olisi riistäytynyt täysin käsistä.

7.3.6 Nykyisyys

Työpajakokonaisuuden viimeinen tapaamiskerta pidettiin 27.10.2017 ja sen teemana oli nykyisyys. Tälle kerralle olin antanut heille jo ihan ensimmäisellä tapaamiskerralla tehtäväksi työstää oman kahden–viiden minuutin mittaisen Minä–esityksensä, joka kertoisi luovin ja taiteellisin keinoin heistä itsestään. Nuoret saivat täysin vapaat kädet tehdä näistä esityksistä täysin itsensä näköiset. Esitys sai olla esimerkiksi näytelmä-, tanssi-, musiikki-, runo-, kuvataide-, tai vaikka sirkusesitys. Tarkoituksena oli katsella jokaisen oma esitys, käydä läpi esityksestä heränneitä ajatuksia sekä pohtia, miten esitystä voisi käyttää tulevassa loppuesityksessä.

Valitettavasti paikalla oli jälleen kerran vain neljä nuorta, joista heistäkin vain kaksi oli tehnyt esityksensä ajallaan valmiiksi. Katsoimme kuitenkin nämä esitykset läpi ja olin

positiivisesti yllättynyt, kuinka paljon kyseiset nuoret olivat panostaneet esityksiinsä ja tehneet niistä itsensä näköisiä. Nuoret olivat käyttäneet paljon luovuutta hyväkseen ja tuoneet esityksissä esille juuri oman henkilökohtaisen tapansa ilmaista itseään.

Tämä tapaamiskerta jäi hyvin lyhyeksi, sillä paikalla ei ollut paljoa nuoria. Olin kuitenkin suunnitellut, että tällä kerralla keskittyisimme vain nuorten valmistelemaan esityksiin. Kehotin muita ryhmäläisiä suunnittelemaan omat esityksensä seuraaville kerroille mahdollisimman pian, jotta pääsisimme nopeammin työstämään itse loppuesitystä. Tässä kohtaa havaitsin jälleen kerran sen, kuinka haastavaa ryhmän nuorille saattoi olla työstää ja suunnitella omia esityksiään täysin itse. Tämä suuri vastuu vaikutti olevan monelle nuorelle hyvin raskas taakka ja suorite, joka tuntui heille kuin eräänlaiselta pakolliselta kokeelta. Tämän vuoksi pyrin korostamaan heille sitä, että esitykset saivat olla täysin vapaamuotoisia ja he saivat päättää täysin itse, mitä siihen tulisi. Ryhmänohjaajana minun tuli rohkaista ja innostaa heitä entistä enemmän saamaan luovuutensa valloilleen ja työstämään esitystä juuri heidän omista lähtökohdistaan. Tämä ei ollut helppoa näille nuorille ja minun tuli tiedostaa se hyvin heidän ohjaajana.

7.4 Käsikirjoituksen synty ja esityksen harjoittelu

Esityksen työstäminen lähti kunnolla käyntiin marraskuussa 2016. Tässä vaiheessa sovimme harjoituksia olevan kaksi kertaa viikossa, jotta saisimme tarpeeksi hyvin työstettyä ja harjoiteltua tulevaa esitystä. Aloimme käydä tarkemmin läpi sitä, mitä olimme tähän mennessä saaneet aikaan ja mitä lopulliseen esitykseen oli tulossa. Tarkoituksena oli palata aiempiin harjoitteisiin ja pohtia yhdessä ryhmän kanssa, mitkä aikaansaaduista materiaaleista otetaan esitykseen mukaan ja mitkä karsitaan pois.

Esityksen käsikirjoitus ei ollut vielä valmiina, vaan sen oli tarkoitus muotoutua esityksen harjoitteluprosessin aikana. Käsikirjoitus luotiin ryhmälähtöisesti, joka tarkoittaa esitysidean pohdintaa ja eteenpäin kehittämistä yhdessä ryhmäläisten kesken. Yhteisöteatteria työstäessä esitys tuotetaan ryhmän pohdiskelevan ja neuvottelevan toiminnan kautta. Esityksen tekijöiden toiminnan, pohdinnan ja neuvottelujen yhteistyönä luodaan itse esityskokonaisuus, jonka tarkoituksena on jakaa esityksen katsojille harjoitusprosessin

aikana esille nousseet niin sanotut esityksaiheen tutkimustulokset. (Koskenniemi 2007: 72.) Pyrin hyödyntämään tätä kyseistä käsikirjoitustapaa, jotta saisin osallistuneiden nuorten oman äänen paremmin kuuluviin ja siten työstettyä esityksestä aidosti ryhmän näköisen.

Ryhmän ajatusten, itsetehdyn materiaalin sekä työpajassa käsiteltyjen teemojen pohjalta kokosin yhteen lopullisen esityskäsikirjoituksen, joka sisälsi kohtauksia muun muassa nuoruuden teoreettisesta määrittelystä, näkyvyydestä mediassa, tulevaisuuden näkymistä, lapsuuden muistoista sekä ryhmäläisten omista henkilökohtaisista ajatuksista ja kokemuksista. Monet nuoret kuvasivat harjoitusprosessin aikana nuoruutta eräänlaisena välivaiheena kohti aikuisuutta ja sen äärettömiä mahdollisuuksia. Tästä sainkin inspiraation valita esityksen symboliseksi elementiksi avaruuden kuvaamaan nuoruutta. Esityksessä nuoret olivat avaruusaluksessa matkalla kohti ääretöntä avaruutta täynnä lukemattomia mahdollisuuksia ja suuntia. Avaruusalus kuvasi nuoruuden välitilaa, jonka sisällä nuoret pohtivat syvällisemmin sitä, mitä nuoruus oikein on. Esityksessä nuorilla ei ollut oikeastaan minkäänlaisia rooleja, vaan he esiintyivät täysin omana itsenään.

Kun esittelin ryhmälle lopullisen esityskäsikirjoituksen, he vaikuttivat hyvin skeptisiltä ja epävarmoilta. Nuoret eivät tuntuneet saavan kunnolla kiinni esityksen ideasta, eivätkä varsinkaan ajatuksesta esiintyä lavalla täysin omana itsenään ilman minkäänlaista roolia. Tämä oli nuorille hyvin outo teatterintekotapa ja ajatuksena jopa pelottavakin. Minulla oli kuitenkin tavoitteena pysyä käsikirjoituksen takana ja sitä mukaan innostaa nuoria suhtautumaan esitykseen avoimin mielin. Pyrin vakuuttamaan nuoret siitä, että he kyllä varmasti saisivat esityksestä paremmin kiinni, mitä pidemmälle harjoittelussa pääsisimme.

Tässä projektivaiheessa nousi esille kuitenkin projektin isoimmat haasteet. Ensimmäinen haaste oli näkyvä osallistujakato. Jo projektin aikaisemmissa vaiheissa nuoria oli jo jättäytynyt pois jonkin verran erinäisistä syistä johtuen. Työpajakokonaisuuden aikana nuoria oli noin viisitoista ja sen jälkeen noin kaksitoista. Tämä ei vielä vaikuttanut niin suuresti projektin työstimiseen, mutta käsikirjoituksen tullessa valmiiksi nuoria lähti samalla kertaa pois kuusi, jolloin jäljelle jäi vain kuusi nuorta, neljä tyttöä ja kaksi poikaa. Monilla syyt poisjäämiseen olivat aikataulullisia, mutta monien syyt jäivät kuitenkin

epäselviksi. Tämä tietenkin vaikutti suuresti ryhmähenkeen ja latisti tunnelmaa ryhmän sisällä. Tässä kohtaa minulla oli erittäin suuri haaste ylläpitää ryhmähenkeä, jota olimme rakentaneet yhdessä jo pitkän prosessin ajan. Tässä kohtaa minun täytyi varmistaa, ketkä kaikki olivat vielä mukana projektissa. Jäljelle jääneet kuusi nuorta ilmoittivat onneksi kaikki vielä jatkavansa projektissa. Tämä vaati itseltäni myös vahvaa mukautumiskykyä ja suunnitelmien muutosta, sillä osallistujia oli nyt yli puolet vähemmän, mihin olin alun perin varautunut.

Toinen haaste näkyi jäljelle jääneiden nuorten poissaoloista. Pahimmillaan harjoituksiin tuli vain kaksi nuorta, jolloin harjoitukset eivät oikein onnistuneet. Tämä myös pahensi ryhmähenkeä ja havaitsin nuorissa kiinnostuksen puutetta. Korjatakseni tilanteen pyrin ilmaisemaan heille sopivan tiukasti sen, kuinka tärkeä heidän oli osallistua mahdollisimman monelle harjoituskerralle, jotta saisimme esityksen valmiiksi ennen ensi-iltaa. Nuoret ymmärsivät tämän ja heitä alkoi tämän jälkeen näkyä harjoituksissa enemmän. Minun oli myös kiinnitettävä huomiota ryhmähengen kohottamiseen ja aloin tästä eteenpäin ottaa enemmän aikaa ryhmäleikeille, pelailulle ja mukavalle ajanvietolle, jotta tunnelma paranisi. Tämän lisäksi päätin myös yhteisöhenget vahvistamiseksi antaa ryhmälle nimeksi näyttävän nimen, Draamaryhmä Pelottomat.

Tästä oli selvästi paljon apua ja saimme pidettyä kymmenen harjoituskertaa ennen ensi-iltaa. Vaikka harjoituskertoja oli kuitenkin aika vähän, esitys saatiin harjoiteltua valmiiksi ja olimme valmiita esityksiin. Esitys oli vielä hieman keskeneräinenkin, mutta en kokenut sitä millään tavalla ongelmana. Tietynlainen keskeneräisyys teki esityksestä hieman rehellisemmän ja maanläheisemmän, joka sopi esitykseen mainiosti.

Esitystä alettiin mainostaa julisteiden (Liite 3.), Facebook-nettisivuston sekä paikallislehden (Liite 4.) kautta. Esityksen julisteita levitettiin julkisille paikoille Lempäälään sekä Lempäälän naapurikuntiin, Facebook-nettisivustolle luotiin esitykselle tapahtuma, jonka kautta tapahtumaan kutsuttiin satoja ihmisiä ja paikallislehti Lempäälän-Vesilahden Sanomat teki esityksestä lehtiartikkelin, jossa kuvattiin tarkemmin projektin taustaa ja tarkoitusta. Lisäksi otin yhteyttä myös Lempäälän kunnan eri työntekijöihin, kuten tiettyihin hallinnon jäseniin esimerkiksi kunnanjohtajaan, nuorisopalveluiden edustajiin, yläasteiden ja lukion rehtoreihin, sivistystoimeen sekä kulttuuripalveluiden edustajiin kutsumalla heidät seuraamaan esitystä.

7.5 Esityskausi

MINÄ PELOTON – esitys sai ensi-iltansa 9.12.2016 Hakkarin koulun auditoriossa. Sen kesto oli 45 minuuttia ja se päätettiin pitää täysin maksuttomana. Ensi-illassa oli katsojia noin viisikymmentä kappaletta ja lievästä keskeneräisyydestään huolimatta esitys onnistui erittäin hyvin. Saimme yleisöltä positiivista palautetta, niin kirjallista kuin suullistakin, ja projektin nuoret tunsivat ensi-illan jälkeen vahvaa onnistumisenkokemusta. Ensi-illan jälkeen heidän ryhmähenkensä tuntui vahvistuneen entisestään, sillä he kehuivat kovasti toisiaan, analysoivat esitettyä esitystä yhdessä ja huokuivat paljon positiivista energiaa.

Iltanäytöksiä oli ensi-illan lisäksi kolme kappaletta joulukuussa 2016. Loput esitykset onnistuivat myös oikein hyvin ja nuoret tuntuivat ymmärtävän joka näytöksen jälkeen entistä paremmin sen, mikä projektin tarkoitus todella oli ja miksi teimme juuri tämän kaltaisen, hyvin kokeilevan esityksen. Näytöksiä esittäessä esityksen teemat konkretisoituivat nuorille paremmin ja näin he ymmärsivät esityksen pääpainon olevan nuoruudessa, ei niinkään teknisesti ja taiteellisesti taidokkaassa teatterissa.

Iltanäytösten lisäksi esitystä esitettiin myös Hakkarin koulun oppilaille sekä henkilökunnalle yhteensä kolme kertaa koulupäivänäytöksinä. Tämä oli ryhmän nuorille hyvin pelottavaa ja stressaavaa, sillä heistä tuntui epämiellyttävältä esittää tämän kaltaista esitystä saman ikäisille koulutovereilleen. Tässä esityksessä he kuitenkin jakoivat myös hyvin henkilökohtaisia asioita itsestään ja muutenkin esiintyivät täysin omana itsenään. Yksi nuorista päätti jopa olla esiintymättä koulupäivänäytöksissä, sillä ei pitänyt lainkaan ajatuksesta esiintyä omalle koululleen. Loput viisi kuitenkin onneksi uskalsivat esiintyä koulunäytöksissä, josta he suoriutuivat erinomaisesti. Sen sijaan, että he olisivat saaneet osakseen naurua ja pilkkaa, monet heidän koulutoverinsa pitivät esityksestä ja kehuivat ryhmän nuoria rohkeasta esiintymisestä. Tämä oli ryhmän nuorille erityisen tärkeä onnistumisenkokemus ja näin he saivat itselleen lisää rohkeutta ja itsevarmuutta. Koulupäivänäytökset olivat muutenkin mielestäni tärkeimmät näytökset projektin kannalta, sillä projektissa oli tärkeä päästä jakamaan ryhmän ajatuksia nuoruudesta myös oman kouluyhteisönsä nuorille.

Iltanäytöksissä kävi katsojia noin sata henkilöä sekä koulupäivänäytöksissä noin neljäsataa. Yhteensä esityksen näki noin viisisataa henkilöä. Vaikka iltanäytöksiin olisimme toivoneet vielä enemmän katsojia, olimme silti erittäin tyytyväisiä katsojien kokonaismäärään. Tärkein yleisömme oli kuitenkin itse yläkouluikäiset nuoret, joita oli kuitenkin se suurin osa.

7.6 Loppukeskustelu

Heti viimeisen esityksen jälkeen pidimme ryhmän nuorten kanssa loppukeskustelun, jossa kävimme suullisesti läpi koko projektin alusta loppuun. Jokainen ryhmäläinen sai tilaisuuden kertoa projektin aikana heränneitä ajatuksiaan läpi ja näin tuoda rehellisesti projektista esille niin hyviä kuin huonojakin puolia.

Nuoret kokivat alkuvaiheen erityisen mielekkäänä päästessään tekemään erilaisia ryhmäytymisharjoitteita sekä teatterileikkejä. Alkuvaiheessa ryhmäläiset kokivat projektin tapaamiskerrat mukavana harrastustoimintana ja vastapainona joskus jopa raskaallekin kouluarjelle. Nuoret toivat myös esille, että he kokivat projektin aluksi tavallisena näytelmäkerhona, jossa harjoittelisimme teatteri-ilmaisua sekä alkaisimme työstää perinteistä näytelmätekstiä. Nuorilla ei ollut siis vielä tässä vaiheessa kunnollista käsitystä siitä, mikä projektin päätarkoitus oli.

Haastavin vaihe nuorille projektin aikana oli suuri osallistujakato, joka vaikutti heidän ryhmähenkeensä ja omaan motivaatioonsa. Monet nuoret uskoivat tämän todennäköisesti johtuneen aikataulullisten ongelmien lisäksi myös hämmennyksestä ja kiinnostuksen puutteesta projektia kohtaan. Nuoret eivät tuntuneet saavaan esityskäsikirjoituksesta kunnolla kiinni ja kokivat tällaisen teatterin tekotavan heille vieraana. Nuorille oli täysin uutta lähteä tekemään esitystä, jossa ei ollut kunnollista tarinaa ja rooleja, mikä aiheutti epäilyä ja jopa hieman ahdistustakin projektia kohtaan. Monet nuoret myönsivät olleensa hyvin lähellä lopettaa projektin kokonaan kesken näiden ajatusten takia, mutta halusivat kuitenkin lopulta jatkaa ja viedä projektin loppuun.

Lähes kaikkia nuoria arvelutti ja jännitti omalle koululle esiintyminen koulupäivänäytöksissä. Nuoret kokivat pelkoa siitä, että heidän koulutoverinsa arvostelisivat heitä

eivätkä ymmärtäisi lainkaan, mistä koko esityksessä oli kyse. Nuoret kuitenkin totesivat, että koulunäytösten jälkeen he kokivat suurta onnistumista ja ylpeyttä siitä, että kykenivät rohkeasti esiintymään omana itsenään koulunsa edessä. Koulupäivänäytöksistä pois jäänyt nuorikin totesi häntä hieman jopa kaduttaneen se, että päätti olla esiintymättä koulunsa edessä nähtyään muiden ryhmäläisten kokeman onnistumisen sekä yleisön reaktiot.

Tärkein kommentti nuorilta liittyi kuitenkin siihen, kuinka paljon he olivat kokeneet henkistä kasvua projektin aikana. He kokivat saaneensa lisää rohkeutta ja itsevarmuutta olla juuri sellaisia nuoria kuin ovat sekä ilmaista itseään juuri heille itselleen sopivimmalla tavalla. Nuoret kokivat löytäneensä itsestään aivan uusia puolia sekä saaneet uutta näkökulmaa nuoruuteen elämänvaiheena.

Nuoret olivat myös tyytyväisiä päätökseensä jatkaa projektissa epäilyistä huolimatta ja tajunneet oikeastaan vasta esityksissä paremmin, miksi teimme juuri tämän kaltaista esitystä ja mistä projektissa oli todellisuudessa kyse. Nuoret olivat erityisen kiitollisia siitä, ettemme tehneet perinteistä teatteria, vaan kokeilimme rohkeasti uudenlaista ja kokeilevaa teatterin tekotapaa, jossa me ryhmäläiset sekä esityksen eri-ikäiset katsojat oppisimme enemmän nuoruuden elämänvaiheesta ja saisimme tilaisuuden tutkia sitä tarkemmin. Nuoret olivat hyvin kiitollisia, saaneensa olla mukana tällaisessa projektissa ja toivoivat sen vielä jatkuneenkin. Nuorten kokemuksen kaari epäilyistä onnistumiseen oli minulle projektin ohjaajana hyvin merkityksellistä.

8 Projektin arviointi ja vaikuttavuus

Tässä osiossa arvioin projektia asetettujen tavoitteiden kautta. Nämä tavoitteet perustuvat sosiokulttuurisen innostamisen rakenteissa näkyviin pedagogiseen, sosiaaliseen sekä kulttuuriseen ulottuvuuteen. Arvioinnissa tarkastelen projektin toteutusta sen pohjalta, miten asetetut tavoitteet saavutettiin projektin aikana. Lopuksi tarkastelen projektin vaikuttavuutta sen osallistuneiden nuorten, toimintaympäristön sekä esityksen katsojien kokemusten kautta.

8.1 Arviointi

Projektin pedagoginen puoli näkyi vahvasti taustalla koko projektin ajan. Vaikka työstimmeikin nuorten kanssa teatteriesitystä, projektin päätarkoituksena oli kuitenkin tukea heidän kasvuprosessiaan säilyttämällä nuoruutta tutkiva ote läpi koko projektin. Työpajakokonaisuuden aikana nuoret saivat tilaisuuden tutkia nuoruutta laajasti eri teemojen kautta niin yleisellä kuin henkilökohtaisellakin tasolla. Omia ajatuksiaan jakamalla sekä niitä syvemmin teatterin ja draaman keinoin tutkimalla nuoret saivat mahdollisuuden tarkastella eri asioita vertaistueellisesti yhdessä muiden ryhmäläisten kanssa ja näin oppia laajemmin omasta itsestään.

Projektin pedagogisuuden ymmärtäminen otti nuorilla kuitenkin hieman aikaa, sillä aluksi he ajattelivat projektin olevan tavallinen näytelmäkerho. Tässä kohtaa olisin voinut ohjaajana painottaa nuorille selkeämmin sitä, että teatteri toimii projektissa vain välineenä auttaa nuoria tutkimaan pedagogisesti nuoruutta eri näkökulmista. Tästä voi myös johtua se, miksi niin moni päätti lopulta jättäytyä pois projektista. Nuorten on vaikea sitoutua, jos he eivät ymmärrä kunnolla, mistä kaikessa on pääosin kysymys.

Ajan kanssa nuoret kuitenkin saivat myös projektin pedagogisuudesta kiinni. Loppukeskustelussa nuoret toivat esille, että oikeastaan vasta itse esityksissä he todella ymmärsivät, mikä projektin tarkoitus oli. Heidän kommenttiansa mukaan he oppivat enemmän omasta identiteetistään ja elämänvaiheestaan sekä saivat tilaisuuden jakaa näitä ajatuksia toisilleen, Hakkarin koululaisille ja muille katsojille. Tämä tajuaminen nuorissa vaati sen, että annoin projektin työstämiselle runsaasti aikaa. Kun prosessi oli pitkä, pääsivät nuoret huomattavasti paremmin sisään projektiin sekä saivat prosessoida projektin aikana heränneitä ajatuksia kaikessa rauhassa.

Projektin sosiaalisessa puolessa näkyivät suurimmat haasteet. Ryhmytyminen oli haastavaa, sillä osallistujamäärä vaihteli hyvin radikaalisti projektin aikana. Alkuvaiheessa ryhmässä vallitsi yhteisöllinen tunnelma ja yhdessä tekemisen meininki, mutta kun ryhmä alkoi vähitellen pienentyä, vaikutti se suuresti ryhmähenkeen. Kun esityksen harjoitteluvaiheessa tapahtui yhdellä kertaa suuri osallistujakato, rikkoutui ryhmähenki lähes kokonaan. Pitkän aikaa rakennettu ryhmähenki tuli synnyttää uudelleen, jottei

projekti olisi kärsinyt liikaa. Tämän lisäksi huomasin ryhmän jakautuneen kahteen kaveriryhmään, joka toi haastetta ryhmän yhdessä tekemiseen. Tämä oli minulle projektin aikana suuri haaste ja minun tuli projektin ohjaajana saada innostavalla otteella koko ryhmä toimimaan hyvin yhteen, ilman suurempia jakautumisia.

Ryhmäytymiseen olisin voinut antaa vielä enemmän aikaa sekä tutustuttaa nuoria entistä paremmin toisiinsa. Varsinkin, kun ryhmä alkoi pienentyä, olisi minun tullut huomioida tämä paljon aikaisemmin ja tarttua siihen nopeammin. Tästä huolimatta esitysten aikana ryhmähenki muodostui paremmaksi ja erityisesti ensi-illan jälkeen nuoret kokivat suurta yhdessä onnistumisen riemua. Kunnollinen ryhmäytyminenkin vaati siis tarpeeksi aikaa ennen kuin nuoret kokivat koko ryhmän välillä vallitsevaa yhteisöhenkeä.

Projektin kulttuurinen tavoite nousi projektista parhaiten esille. Teatteritoiminta oli näkyvästi esillä projektin aikana ja sen avulla nuoret pääsivät kehittämään omaa henkilökohtaista ilmaisukykyään, luovuuttaan sekä rohkeuttaan esiintyä muiden edessä. Esityksessä pyrin tuomaan jokaisen nuoren mahdollisimman hyvin esille omina yksilöinä sekä antamaan heille tilaisuuden päästä projektissa ilmaisemaan itseään juuri itselle sopivimmalla tavalla. Tätä pyrin toteuttamaan muun muassa antamalla jokaiselle nuorelle mahdollisuuden tehdä toteutettavaan esitykseen aivan täysin itsensä suunnittelema ja itsestään kertova kohtaus, jonka kautta he saivat jokainen tilaisuuden olla hetken niin sanotusti parrasvaloissa, täysin huomionkeskipisteenä. Nuoret pääsivät myös kokemaan kokeilevan ja tutkivan teatterin työstämistä ja saivat siten tilaisuuden laajentaa näkemyksiään taiteellisesta toiminnasta. Tutkivan teatteritoiminnan avulla nuoret saivat mahdollisuuden myös tutkia omaa elämänvaihettaan syvemmin ja näin oppia enemmän omasta yhteisöstään ja kulttuuristaan.

8.2 Vaikuttavuus

Projektin aikana tuotettua esitystä kävi katsomassa yhteensä noin viisisataa henkilöä, joista suurin osa oli Hakkarin koulun oppilaita. Kokeilevasta otteestaan ja erilaisuudestaan huolimatta esitys sai katsojilta osakseen paljon kiitosta ja positiivista palautetta. Katsojat kuvasivat annetun palautteen perusteella esitystä muun muassa nokkelaksi, aidoksi, koskettavaksi, monipuoliseksi sekä luovaksi kokonaisuudeksi ja siinä esiinty-

neitä nuoria rohkeiksi ja taitaviksi näyttelijöiksi. Positiivinen palaute toi ryhmän nuorille paljon mielihyvää sekä runsaasti ylpeydenaihetta.

Projekti sai myös jonkin verran näkyvyyttä paikallislehti Lempäälän-Vesilahden Sanomissa (Liite 4.), johon tehtiin näyttävä ja kattava lehtiartikkeli projektin taustasta ja tarkoituksesta. Projekti herätti myös mielenkiintoa Tampereen kaupungin Nuorisoyksikössä, joka kutsui ryhmämme esiintymään omaan tilaisuuteensa toukokuussa 2017. Kyseisen tilaisuuden katsojat ovat kaikki Nuorisoyksikön työntekijöitä ja nuoriso-alan ammattilaisia.

Projektin hyvin merkittävä vaikuttavuustekijä näkyi siinä, että ryhmän nuoret saivat tilaisuuden jakaa projektin aikana heränneitä ajatuksia nuoruudesta koulutovereilleen, opettajilleen, vanhemmilleen sekä muille nuorille ja aikuisille. Esitys pisti monet katsojat pohtimaan esityksestä nousseita ajatuksia sekä vertailemaan näitä ajatuksia omaan elämäänsä. Monet aikuiset, mukaan lukien Hakkarin koulun opettajat totesivat katsovansa nuoruutta esityksen jälkeen aivan toisenlaisessa valossa sekä ymmärtävänsä nuoria hieman paremmin. Esityksen ehdottomasti tärkein katsojakunta oli kuitenkin Hakkarin koulun oppilaat, jotka saivat tilaisuuden tutkia samaistuttavasti omaa itseään ryhmän nuorten esiintymisen sekä esityksestä heränneiden ajatusten kautta. Oppilas-katsojat pääsivät näkemään, kuinka rohkeasti ja aidosti heidän koulutoverinsa ilmaisivat esityksessä itseään ja saivat siten kannustusta ilmaista itseään samalla tavalla. Hakkarin koulu toimintaympäristönä ylipäättään oli kiitollinen kouluyhteisönsä arjen elävöittämisestä vaihtoehtoisella ja taidelähtöisellä vapaa-ajan toiminnalla.

Projektin tärkein vaikuttavuustekijä näkyi kuitenkin osallistuneiden nuorten henkisessä kasvussa prosessin aikana. Sen aikana nuoret oppivat itsestään aivan uusia puolia sekä saivat lisää rohkeutta ilmaista itseään juuri heille ominaisella tavalla. Projektin aikana nuoret pääsivät vahvistamaan omaa identiteettiään sekä oppimaan enemmän nuoruudesta elämänvaiheena. Monet nuoret saivat projektin aikana myös kannustusta omiin tulevaisuuden suunnitelmiinsa sekä rohkaisua hakea juuri niihin jatko-opintopaikkoihin, joihin he todella halusivat mennä. Tämän lisäksi nuoret pääsivät projektin kautta tutustumaan myös teatterin moninaisiin mahdollisuuksiin sekä erilaisiin teatterin tekotapoihin avartaen näin näkemyksiään taiteellisesta toiminnasta. Monet

nuoret saivat inspiraatiota jatkaa taiteellisen toiminnan parissa ja siten ylläpitää omaa luovuuttaan ja ilmaisukykyään.

9 Pohdinta

MINÄ PELOTON – projekti osoitti sen, kuinka merkittävää taidelähtöinen toiminta voi olla nuorten kanssa tehtävässä työssä. Tämän kaltaisen taidetoiminnan kautta nuoret voivat ilmaista itseään vapaasti ja näin tuoda itsestään esiin asioita, joita voisi muuten olla hankala tuoda esiin. Taidetoiminnan kautta nuoret saavat tilaisuuden käsitellä mieltään askarruttavia asioita sekä kenties löytää niihin vastauksia. Projektin alkuvaiheessa, huomasin, kuinka monilla ryhmän nuorilla oli sisällään asioita, joita he eivät uskaltaneet tuoda niin vahvasti esille. Harjoittamamme taiteellisen teatteri- ja draamatoiminnan kautta nuoret pääsivät purkamaan näitä henkisiä lukkojaan ja tuomaan rohkeasti esille sen, mitä heidän mielessään liikkui.

Nuoruudessa ihminen etsii omaa itseään ja paikkaansa yhteiskunnassa. Kuka olen? Millainen olen? Miksi olen? Mitä haluan? Muun muassa näitä kysymyksiä pohtii varmasti jokainen omassa nuoruudessaan. Moni nuori myös varmasti eksyy helposti näiden kysymysten äärellä, tarviten silloin vahvaa tukea löytääkseen niihin oikeat vastaukset. MINÄ PELOTON – projektissa olimme myös ryhmän nuorten kanssa näiden samojen kysymysten äärellä. En tiedä löysivätkö nuoret lopullisia vastauksia näihin kysymyksiin, mutta ainakin he saivat jonkinlaista suuntaa, josta lähteä niitä etsimään. Tavoitteenani ei kuitenkaan ollut painostaa nuoria valitsemaan väkisin omaa tapaansa toimia, ilmaista ja olla. Pysin projektin kautta tuomaan nuorille turvaa tuovan ajatuksen siitä, ettei heillä ole vielä mikään kiire kasvaa aikuisiksi. Totesin heille, että kun he vain kuuntelevat itseään ja omaa vaistoaan, asiat kyllä etenevät heidän elämässään omalla painollaan. Nämä ovat hyvin suuria ajatuksia, jotka tarvitsevat käsittelyynsä nuorten kanssa toimivia menetelmiä ja käytäntöjä. Taidelähtöinen teatteritoiminta auttoi tässä projektissa käsittelemään näitä suuria nuoruuden ajatuksia erinomaisesti.

Taidelähtöistä toimintaa ei tämän projektin perusteella tulisi mielestäni lainkaan karsia nuorten kanssa tehtävästä työstä. Vaikka kokeilevat ja luovat taidelähtöiset toimintamuodot voivat tuntua epäilyttäviltä ja jopa hyödyttömiltä nuorisotyössä, on niistä havait-

tu kuitenkin sen verran runsas määrä hyötytekijöitä, että niitä tulisi karsimisen sijaan edistää, kehittää ja ylläpitää entistä paremmin.

Nuorten kanssa tehtävässä työssä korostetaan nuoren ja aikuisen välistä toimivaa kohtaamista. Itsekin olen saanut todeta sen, kuinka väkinäiseltä nuorten kohtaaminen on itsestäni välillä tuntunut, kun ideana on ollut vain tentata nuorta hänen elämästään ja mieltään askarruttavista asioista. Kohtaamisen tulisi olla luontevaa eikä nuorelle liian painostavaa. Tämän projektin aikana sain ryhmän nuoriin paljon paremman yhteyden, kun toimintamme perustui nimenomaan taidelähtöisyyteen. Taiteellisen teatteritoiminnan kautta nuoret saivat tuoda esille juuri niitä asioita kuin halusivat, ilman minkäänlaisia painostusta. Näin nuoret saivat mahdollisuuden löytää itse vastauksia omiin kysymyksiinsä, jolloin koin tukevani heitä tehokkaammin omassa kasvuprosessissaan.

Tässä projektissa havaitsin, että kokeileva ja uudenlainen taidetoiminta alkoi myös epäilyttää jossain vaiheessa ryhmän nuoria. Tutkiva teatteritoiminta tuntui monelle oudolta ja hämmentävältä asialta, johon oli vaikea lähteä sitoutumaan. Siksi monet nuoret jättäytyivätkin pois projektista, sillä he eivät heti saaneet kiinni sen tarkoituksesta. Mutta tästä huolimatta jäljelle jääneet nuoret ymmärsivät lopulta, mistä projektissa oli todellisuudessa kyse ja saivat kokea projektin monia hyötytekijöitä. Tämän vuoksi kokeilevaa taidelähtöistä toimintaa tulisi edistää entisestään nuorisotyössä sekä tarjota heille monipuolisempia mahdollisuuksia toteuttaa itseään taidetoiminnan kautta. Tämä vähentäisi monia ennakkoluuloja ja epäilyksen tunteita, joita nuorilla saattaa olla uudenlaisista toimintamuodoista. Aluksi tulisi kuitenkin vähentää näitä mahdollisia ennakkoluuloja nuorisotyön ammattilaisissa sekä auttaa heitä näkemään paremmin taidelähtöisen toiminnan monet hyödyt.

Projektin aikana tutkimme ryhmän nuorten kanssa nuoruutta enimmäkseen yleisellä tasolla. Projektia voisi tästä kehittää seuraavaksi eteenpäin tutkimalla nuoruutta henkilökohtaisemmalla tasolla, jossa kuultaisiin syvemmin yksittäisten nuorten henkilökohtaisempia tarinoita. Siten vahvennettaisiin entisestään nuorten ilmaisuvalmiutta sekä oman identiteetin tiedostamista. Näistä tarinoista saisi tehtyä vaikuttavia ja samaistuttavia esityksiä, joita olisi tärkeä esittää monissa kouluissa ympäri Suomea. Siten saataisiin tilaisuus tukea taiteen keinoin mahdollisimman monen itseään etsivän nuoren kasvuprosessia merkittävän elämänvaiheen aikana.

Lähteet

Helenius, Jenni – Inkinen, Mari – Pajamäki Tatjana – Valkonen, Satu 2016. Kuuntele ja kannusta yläkoululaista. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Verkkodokumentti. <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/c1e21c44635c6e81a0e65fa5fb959292/1485687354/application/pdf/29499324/Hyk_2016_NAYTTO.pdf>. Luettu 7.2.2017.

Hiltunen, Mirja 2009. Yhteisöllinen taidekasvatus, Performatiivisesti pohjoisen sosio-kulttuurisissa ympäristöissä. Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Taiteiden tiedekunta.

Hämäläinen, Juha 2010. Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehityksessä. Teoksessa Nivala, Elina – Saastamoinen, Mikko (toim.): Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry. 169–200.

Koskeniemi, Pieta 2007. Osallistava teatteri, Devising ja muita merkillisyyksiä. Vantaa: Opintokeskus Kansalaisfoorumi.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kurki, Leena 2005. Sosiokulttuurinen innostaminen yhteisöllisyyden rakentajana. Teoksessa Kiilakoski, Tomi – Tomperi, Tuukka – Vuorikoski Marjo (toim.): Kenen kasvatus? Kriittinen pedagogiikka ja toisinkasvatuksen mahdollisuus 2005. Tampere: Vastapaino. 335–357.

Kurki, Leena 2010. Nuorisokasvatus sosiokulttuurisen innostamisen kehityksessä. Teoksessa Nivala, Elina – Saastamoinen, Mikko (toim.): Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry. 201–228.

Känkänen, Päivi 2013. Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa – kohti tilaa ja kokemuksia. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Verkkodokumentti. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39276/kankanen_vaitoskirja.pdf?sequence>. Luettu 5.5.2016.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto n.d. 12–15-vuotias. Verkkodokumentti. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-vuotias/>. Luettu 26.1.2017.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto n.d. Murrosiän kynnyksellä. Verkkodokumentti. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/murrosian_kynnyksella/>. Luettu 26.1.2017.

Mielen Ihmeet 2016. Menneisyys ja tulevaisuus muodostavat nykyhetken. Verkkodokumentti. <<https://mielenihmeet.fi/menneisyys-ja-tulevaisuus-muodostavat-nykyhetken/>>. Luettu 2.4.2017.

Nivala, Elina 2007. Sosiaalipedagogiikka nuorten yhteiskunnallisen kasvun tukena. Teoksessa Hämäläinen, Juha – Nivala, Elina (toim.): Sosiaalipedagoginen aikakausikirja, Vuosikirja 2007. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 77–107.

Nivala, Elina – Saastamoinen, Mikko 2010. Nuorisokasvatuksen teorian kohde ja konteksti. Teoksessa Nivala, Elina – Saastamoinen, Mikko (toim.): Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry. 8–27.

Nuori.fi n.d. Myrsky. Verkkodokumentti. <<http://www.nuori.fi/toiminta/myrsky/>>. Luettu 5.5.2016.

Renlund, Micke – Ventola, Marjo-Riitta 2005. Draamaa ja teatteria yhteisöissä. Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja, Sarja B: Oppimateriaalit 5.

Savolainen, Aili 2007. Draama puree, purkaa ja parantaa: Kokemuksia psykodraaman käytöstä tyttöryhmässä. Teoksessa Heikkinen, Alpo – Levamo, Pauliina – Parviainen, Maaret – Savolainen, Aili: Näe minut – kuule minua: Kokemuksia ryhmistä. Helsinki: SOCCAn ja Heikki Waris –instituutin julkaisusarja nro 11. 159–188.

Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Väitöskirja. Kasvatustieteiden tiedekunta. Oulun yliopisto. Verkkodokumentti. <<http://jultika.oulu.fi/files/isbn951425340X.pdf>>. Luettu 6.5.2016.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015. Taidelähtöiset menetelmät. Verkkodokumentti. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/taidelahtoiset_menetelmat>. Luettu 5.5.2016.

Ärväs, Tarja 2012. Draama ja toiminnalliset menetelmät ohjausvuorovaikutuksen tukena. Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Verkkojulkaisu. <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40023/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201210182715.pdf?sequence=1>>. Luettu 6.5.2016.

Liite 1. Projektin aikataulu

Toukokuu 2016:

- Hakkarin koulun varmistuminen opinnäytetyön työelämäkumppaniksi
- Tutkimusluvan hankkiminen Lempäälän sivistystoimelta
- Tapaaminen Hakkarin koulun rehtorin kanssa projektin käytännöistä

Kesäkuu 2016 – Elokuu 2016:

- Työpajakokonaisuuden sisällön tarkempi suunnittelu

Elokuu 2016:

- Projektin esittely Hakkarin koulun oppilaille
- Osallistujien etsiminen / yhteen kokoaminen

Syyskuu 2016 – Lokakuu 2016:

- Työpajakokonaisuus
 - 1.9.2016 Ensimmäinen tapaaminen ja ryhmäytyminen
 - 8.9.2016 Ryhmäytymisen vahvistaminen ja luottamus
 - 22.9.2016 Nykynuorisokulttuurin ilmiöt
 - 29.9.2016 Ihmissuhteet, vuorovaikutus ja kommunikointi
 - 6.10.2016 Lapsuuden muistot
 - 13.10.2016 Tulevaisuuden näkymät
 - 27.10.2016 Nykyisyys

Marraskuu – Joulukuu 2016:

- Käsikirjoituksen työstäminen
- Esityksen harjoitukset 3.11.–8.12.2016 (10 kpl)
- Esitykset
 - 9.12.2016 Ensi-ilta
 - 13.12.2016 Koulupäivänäytökset (2 kpl)
Iltanäytös
 - 15.12.2016 Koulupäivänäytös
Iltanäytös
 - 16.12.2016 Iltanäytös
Loppukeskustelu

Liite 2. Projektin esite Hakkarin koulun oppilaille

MINÄ PELOTON -PROJEKTI

Hei kaikki teatterin tekemisestä kiinnostuneet hakkarilaiset!

Syksyllä 2016 toteutetaan Hakkarin koulussa teatteriprojekti nimeltään MINÄ PELOTON, jonka aiheena toimii nuoruus. Projekti alkaa työpajakokonaisuudella, jossa on tarkoitus ryhmässä tutkia nuoruutta tarkemmin. Mitä on olla nuori? Mitä nuoruus sisältää? Mitä ilmiöitä voidaan nähdä nykynuorisokulttuurissa? Teemoja tutkitaan erilaisten teatteriharjoitteiden kautta. Työpajakokonaisuuden pohjalta on tarkoitus luoda teatteriesitys, jota tullaan esittämään Hakkarin koulun auditoriossa joulukuussa. Jos olet kiinnostunut teatterin tekemisestä tai taiteellisesta toiminnasta ylipäättään, on sinulla nyt oiva tilaisuus päästä mukaan toteuttamaan teatteriproduktiota hieman kokeilevammalla otteella. Ryhmän ensimmäinen tapaaminen on alustavasti torstaina 1.9. klo 15.00 Hakkarin koulun auditoriossa (ajankohta voi vielä muuttua). Ryhmään voit ilmoittautua mukaan sähköpostitse osoitteeseen xxxxx.xxxxxxxx@xxxxxx.xx, puhelimitse numeroon xxx xxxxxxx tai koulun kansliaan. Kerro ilmoittautumisen yhteydessä nimesi, ikäsi ja luokkasi. Projekti on avoin kaikille Hakkarin koulun oppilaille.

Tervetuloa mukaan!

Ryhmänohjaaja: Sosionomiopiskelija Niklas Söderström

Liite 3. Esityksen juliste. Tekijä Kiki Söderström.

Hakkarin koulun draamaryhmä Pelottomat esittää:

MINÄ PELOTON

Teatteriesitys nuoruudesta

Ohjaus:
Niklas Söderström

Esiintyjinä Hakkarin
koulun oppilaita

Esitykset:

ENSI-ILTA
pe 9.12.2016 klo 19
ti 13.12.2016 klo 19
to 15.12.2016 klo 19
pe 16.12.2016 klo 19

VAPAA PÄÄSY

Hakkarin koulun auditorio
Ahertajantie 2, Lempäälä

Esitys on osa
Niklas Söderströmin
opinnäytetyötä Metropolia
AMK:n sosiaalialan
koulutusohjelmassa

Lippuvaraukset ja tiedustelut
minapeloton@gmail.com

Liite 4. Lehtiartikkeli projektista. Esiintynyt Lempäälän-Vesilahden Sanomissa 14.12.2016. Kirjoittanut Katariina Onnela. Julkaistu toimituksen luvalla.

Keskiviikko 14.12.2016 Lempäälän-Vesilahden Sanomat taiteellista 17

TEKSTI Katariina Onnela
KIRJA Katariina Onnela

Niklas Söderström ohjasi loppuytyksensä Minä peloton -näytelmän. Näytelmässä on mukana Juuli Nippala ja Roosa Ojanen.

Nyt on nuorten puheenvuoro

Minä peloton avaa katsojalle nuorten maailman

Nuorista ja nuoruudesta paljon yleistyksiä ja ennakkoluuloja. Milloin he ovat sitä tai tätä ja varminkin tekivät useimmiten kukaan siltä väärin. Olin nyt vähän vähemmän, noli, nuoria.

Hakkarin koulun draamarhmann teatteriesitys *Minä peloton* ei arvaille mitkä nuorilla olisi sanottavana. Kerrotaan ovat itse nuoret.

Näytelmän on ohjannut lempääläisläinen Niklas Söderström. Teatteria ylipäätään elämästään harrastavat nuorimmat tekke Hakkarin esikouluunsa. Esitys on osa hänen opin-
näytetyötään Metropolia AMK:n sosiaalialan koulutusohjelmassa.

Sosionimilopintojen aikana vahvistui, että haluan tehdä teatteria nuorten kanssa. Tämä on puoli lapsuuden ja nuoruuden kummit.

Hän on esiintynyt muun muassa Birgitan teatterissa *Myrkyllästä Majassa* sekä Lempäälän Nuorisoseuran ja Nukkänäyttämön näytelmissä.

Niklas Söderström otti Hakkarin koulun yhteyttä viime kevyällä. Vastanotto koulun puolelta oli hyvä. Myös kunta suhtautui ajatukseen suopeasti rutiinimuhia haettaessa. Kesä aikana muutoutuivat tarkemmat suunnitelmat ja sisäli.

Elokuussa Niklas Söderström kävi Hakkarin koulula pitämässä zamonavauksen projektia.

Kerroin, että kiinnostuneet voivat tulla auditorioon ruokavälillä. Paikalle tuli ihan hirveästi nuoria, ainakin kolmekymmentä. Olin tosi kiitollinen ja positiivisesti yllättynyt.

Projektiin kuului seitsemän työpajaa, joista kulakin oli oma teemansa ja kaikki liittyivät nuoruuteen. Esityksen käsikirjoitus muutoutui teatterin ja draaman keinoin muun muassa tulevaisuudensuunnitelmista, lapsuusmuistoista ja nuorisokulttuurin ilmiöistä. Fillofiosissa ja syvällisessä näytelmässä pohditaan mitä nuoruus on.

Nuorilla on paljon hienoja ajatuksia. He ovat osanneet käsitellä aiheita tosi hienosti ja syvällisesti, Niklas Söderström kertoo ja toteaa, että se hänen mietytti häntä etukäteen.

Ensi-ilta 9. joulukuuta saaneessa näytelmässä on mukana kuusi 7-9-luokkalaista nuorta.

Näytelmä on tutkiva teatteria. Se on kokeileva, hyvin erilainen esitys, Niklas Söderström kertoo.

Näytelmä esitetään koulupäivinä Hakkarin koulun oppilaille ja ensi-ilan lisäksi Hakkarin auditoriossa on kolme näytöstä yleisölle viikolla 50: tiistaina, torstaina ja perjantaina klo 19. Esitykseen on vapaa pääsy.

"Näytelmä on tutkiva teatteria. Se on kokeileva, hyvin erilainen esitys."

"Paikalle tuli ihan hirveästi nuoria, ainakin kolmekymmentä. Olin tosi kiitollinen ja positiivisesti yllättynyt."